

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Jiří Novotný

Profesní etika státních zástupců v České republice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tomáš Friedel, Ph.D.

Katedra: Politologie a sociologie

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. 5. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 121 744 znaků včetně mezer.

Jiří Novotný

V Praze dne 23. května 2022

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval své rodině, své přítelkyni a všem mým blízkým přátelům za jejich stálou podporu při mém vysokoškolském studiu. Dále bych tímto rád vyjádřil dík vedoucímu mé diplomové práce, panu Mgr. Tomáši Friedelovi, Ph.D. za jeho cenné rady a odborné vedení při vzniku mé závěrečné práce.

Tento výstup vznikl v rámci projektu Specifického vysokoškolského výzkumu 2020–260 495.

Obsah

Úvod.....	1
1. Definice a vymezení základních pojmů.....	3
1.1. Morálka.....	3
1.2. Etika a její vztah k morálce.....	6
1.2.1. Aplikovaná etika.....	7
1.3. Profesionální etika a právní etika.....	8
1.3.1. Vývoj výuky právní etiky v České republice.....	10
2. Profesionální etika státních zástupců.....	12
2.1. Státní zástupitelství v systému práva ČR.....	12
2.2. Osoba státního zástupce.....	14
2.3. Etické a profesionální zásady výkonu funkce státního zástupce.....	15
2.4. Etické kodexy státních zástupců a jejich význam.....	17
3. Kárná odpovědnost státního zástupce.....	21
3.1. Odpovědnost státního zástupce za kárné provinění.....	22
3.1.1. Svoboda projevu státních zástupců.....	24
3.2. Kárné řízení.....	26
3.2.1. Kárná žaloba.....	28
3.2.2. Absence řádného opravného prostředku v kárném řízení.....	31
3.3. Kárná opatření.....	33
3.3.1. Dohoda o vině a kárném opatření.....	34
3.4. Vybraná kazuistika kárných nálezů souvisejících s etikou.....	35
3.4.1. Statistická analýza kárných řízení se státními zástupci v letech 2017 až 2022.....	39
Závěr.....	44
Seznam použitých zdrojů.....	
Profesionální etika státních zástupců v České republice.....	
Professional ethics of public prosecutors in the Czech Republic.....	

Úvod

Otázky ohledně problematiky lidského chování a jednání, které lze považovat za morální, či mravné, si lidé pokládají již od nepaměti a lze je nalézt již u nejstarších lidských civilizací. Kladly si otázky, jakými například jsou, co to přesně etika je, jaké jednání je ještě mravné, zda existuje dobro a zlo, kde je jejich hranice, jaké hodnoty je třeba sledovat ve snaze nalézt určitý etický ideál a zda lze každého naučit etickým hodnotám v rámci společnosti. Ve snaze kladení si těchto otázek a hledání odpovědí na ně vznikla celá řada děl již antických autorů, ale i řada novodobějších. Od Aristotela a Platóna, přes Johna Locka, Barucha Spinozu, Immanuela Kanta a dlouhé řady dalších významných autorů, tyto otázky postupovaly vývoj lidstva od nepaměti.

Otázka posouzení etického jednání nabývá však mnohem větší důležitosti pro člověka v momentě, kdy se nejedná pouze o teoretické či filozofické posouzení těchto pojmů. Především pak v rámci posouzení jednání učiněného konkrétní osobou vůči němu, a to hlavně pokud je takové jednání či rozhodnutí učiněno osobou, která by měla vystupovat vůči širší společnosti jakožto vzor a autorita. Její jednání by v tomto ohledu tedy nemělo být, v ideální situaci, jakkoliv zpochybnitelné. Takovými osobami jsou zcela nepochybně členové právnické obce obecně, někteří však více než jiní, v našem případě tedy státní zástupci.

Výkon regulovaných právnických profesí, jako je soudce, advokát, notář, soudní exekutor, či právě státní zástupce, je v naší společnosti dlouhodobě spojován s vysokou společenskou prestiží a úctou. Všechny tyto profese mají nějakou formu regulace jejich výkonu, chování a vystupování. To platí jak uvnitř justice, tak vůči veřejnosti. Některé tyto regulace mají povahu norem právních, které jsou ale často také pravidly etickými. Přestože se jednotlivým profesím dostává mírně rozdílného veřejného povědomí a mediálního prostoru, lze s jistotou konstatovat, že jejich činnost, vystupování a rozhodovací praxe je společností sledována a souzena do určité míry téměř denně. Etická pochybení osob v tomto postavení, zvláště pak na vedoucích pozicích, mohou tedy snadno zakládat narušení důvěry v celou instituci, kterou dotyčný představuje, popřípadě až ohrožení důvěry společnosti v justiční systém jako celek, právní stát a tolik chtěnou ochranu a záruku vymahatelnosti práva a v neposlední řadě pak víru ve spravedlivé vyřízení jejich věci, což nám má právní systém pomoci nalézt.

K výběru tématu mé diplomové práce, Profesní etika státních zástupců v České republice, mě vedlo vícero důvodů. Prvním je stále ještě nedostatečné povědomí o této problematice, a to jak z pohledu laické, tak odborné veřejnosti, i když v tomto ohledu došlo v posledních letech k pokroku. Byl bych tedy rád, kdyby má práce byla dalším příspěvkem v rámci podpory rozvoje tohoto tématu pro odbornou veřejnost a zároveň přinesla osvětu v rámci mně dostupné laické

veřejnosti, co jen to bude možné. Druhým důvod, který sahá až k začátku mého studia na právnické fakultě, je mé osobní přání stát se státním zástupcem a osobně se dále podílet na řešení problémů, které tuto klíčovou státní instituci trápí a přispět tak k rozvoji právního státu.

V neposlední řadě mě inspirovala stáž, kterou jsem absolvoval na státním zastupitelství, kde jsem měl jedinečnou možnost sledovat státní zástupce při práci na konkrétních případech hovořit s nimi o problémech a místy náročných rozhodnutích, které pro ně vyvstávají v rámci jejich činnosti a jak se s takovými etickými otázkami vypořádávají.

Má diplomová práce je rozdělena do třech na sebe navazujících kapitol členěných do příslušných podkapitol. První, teoretická část, si klade za cíl seznámit čtenáře se základními pojmy této práce, tedy s morálkou a etikou. Vysvětleny budou také jejich podobnosti a odlišnosti jejich výkladem skrze etické teorie a disciplíny, počínaje pojmy nejvíce obecnými, až k pojmům více konkrétním. V druhé části se pak budu zabývat praktickými otázkami, zejména tedy postavením státních zástupců v systému právnických povolání, tedy jejich ústavnímu zakotvení a významu, jejich vlivu na společnost a jejich přístupu a zpracování profesní etiky ve světle příslušných právních předpisů. Především jejich relativně nových a významných etických a mravních kodexů zpracovaných jak v rámci vnitřní struktury státního zastupitelství České republiky, tak jejich profesní unií. Závěrečná třetí část bude věnována problematice kárné odpovědnosti státních zástupců a rozboru vybraných významných nálezů kárných komisí, soudů a kárných soudů ve věcech státních zástupců a jejich vlivu na výklad relevantní právní úpravu.

Za celkový cíl své práce jsem si vytyčil poskytnout čtenáři náhled na problematiku pojmu etiky v jejím obecném významu, seznámit čtenáře s jejím významem a souvislostí s výkonem významných právních profesí, mezi které práce státního zástupce zcela jistě spadá a proč právě v rámci jejího výkonu je třeba na tyto otázky a problémy pamatovat a touto problematikou se více zabývat. Zmíněno bude také, jak je vzdělávání v této oblasti v současnosti pojato v tuzemsku. Dále bude rozebráno, jak jsou kárná provinění, tedy situace, kdy došlo na straně státního zástupce k etickému poklesku, upravena v našem současném právním řádu, a to jak po hmotněprávní, tak procesní stránce. Pamatováno bude i na otázku, kým a jak jsou tato provinění řešena a jakým způsobem jsou sankcionována, s ohledem na významnou novelu, ke které v této oblasti došlo. Závěrem bych se pokusil přiblížit, v jakých ze svých četných povinností státní zástupci nejčastěji selhávají v neposlední se pokusit odpovědět na otázku, co udělat pro to, aby se situace zlepšila.

1. Definice a vymezení základních pojmů

Začátkem této diplomové práce považuji za vhodné seznámit čtenáře se základními pojmy, kterými se budu dále v práci zabývat. Pamatováno bude též na jejich vzájemné vztahy, podobnosti, a propojení s právem. Cílem kapitoly je především vysvětlení těchto pojmů, které jsou podstatné pro pochopení profesní etiky v kontextu a jejího významu pro praktikování práva.

1.1. Morálka

Z pohledu etymologie bychom našli původ slova „morálka“ v latinském výrazu „mos“, který lze přeložit jako mrav, řád, pravidlo, či obyčej. V množném čísle „mores“ pak lze nalézt významy jako charakter, či vůle! Veškeré tyto pojmy umožňují poměrně široký záběr jazykového výkladu. Například „pravidlo“ můžeme vnímat jako výzvu či příkaz k určitému druhu jednání, či nekonání. „Zvyk“ a „obyčej“ pak označuje kulturně a místně ustálený způsob či vzorec chování, který je v čase relativně neměnný. „Charakter“ oproti tomu ukazuje spíše na zkoumání lidské osobnosti, tedy spadá na pole psychologie. Celkový pojem morálky je tedy třeba utvářet v širším kontextu. V obecné rovině bychom o morálce mohli hovořit jako o souboru společenských norem, přijímaných lidským společenstvím, podle kterých upravujeme své jednání, nebo se jimi řídíme. Tyto morální normy nám dávají určitý soubor hodnot, idejí, vzorů chování a zásad, podle kterých můžeme regulovat naše jednání, aby bylo vnímáno jako „dobré“.² Jedná se tedy o normativní systém, podle kterého se můžeme pokusit určit, zda dotýčný jedná „morálně“, tedy v souladu s dobrem. Touto ošemetnou definicí se však dostaneme k mnohem náročnější otázce, tedy co je to dobro a zlo. Zkoumání pojmů dobra a zla je jedna z nejstarších sporných otázek, které si lidstvo klade. V kontextu této definice by tedy bylo za „morální“ či „dobré“ jednání považováno takové, které je ve shodě s pravidly, zvyky a hodnotami dané společnosti, protože by bylo ve shodě s jejich pojetím a chápáním toho, co je „dobré“.

Jedna z etických teorií, která nabízí způsob posouzení, jaké jednání lze vnímat jako dobré, je teorie utilitarismu. Tato teorie vychází z pojetí, že jednání nebo rozhodnutí, či nekonání je „dobré“, pokud přináší užitek či blaho co nejvíce lidem. Především je třeba, aby přineslo blaho více lidem, než kterým ublíží. I tato teorie však naráží na své nedostatky, neboť v běžných životních situacích člověk je stěží může dopředu odhadnout, na kolik jiných mohou důsledky jeho jednání dopadnout, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Dalším nedostatkem je, že pokud bychom trvali na takto obsáhlé analýze každého našeho rozhodnutí, reálně by se mohlo

¹ CASSIN, Barbara. *Dictionary of Untranslatables: A Philosophical Lexicon*. Princeton: Princeton University Press, 2014, s. 890-895.

² PETRŮŠEK, Miroslav. *Velký sociologický slovník*. I. díl Praha: Karolinum, 1996 ISBN10, s. 648.

stát, že se za tu dobu okolnosti změní a okénko na toto „ideální“ rozhodnutí zanikne. Posledním a dle mého zásadním úskalím této teorie je fakt, že většina lidí již ze své přirozenosti v první řadě posoudí své jednání ve vztahu ke svému užitku a blahu z něj, a teprve poté zohlední jeho pozitivní či negativní dopad na ostatní, jestli vůbec. Spíše se pak klidně přikloní k volbě, která bude mít největší prospěch pro ně, i když se z pohledu většinového blaha nebude jednat o volbu ideální.³

Vedle teorie užitku nám pak stojí teorie altruistická, nebo též altruistická morálka. Altruismus je mravní princip, který nám říká, že dobro ostatních by mělo být důležitější než naše vlastní. V dnešní době je tento pojem užíván především v souvislosti s poskytováním nezištné pomoci, typicky chudším než my sami, nemocným, starým, a dalším sociálně slabším či znevýhodněným skupinám.

Teorii zabývající se výkladem morálky je samozřejmě celá řada a jejich celkový výčet by byl vyčerpávající a pro účely této práce nepovažuji za nutné je rozebírat všechny. Shrnutím této podkapitoly pro účely této práce tedy je, že morálka je souhrnem zásad, pravidel a názorů na to, co je dobré, a co je zlé. Vzhledem k těmto pojmům nelze ani dosáhnout jedné, zcela přesné definice, neboť i významní teoretici a filozofové, a to jak svoji současníci, tak jejich pokračovatelé v průběhu historie přicházeli s různými přístupy k výkladu, což jen potvrzuje, že morálka a pohled na ni se v průběhu vývoje lidského společenství měnil.

1.1.1. Vztah morálky a práva

Pojmy morálka a právo jsou dlouhodobě provázané a vykazují řadu společných rysů. V první řadě představují dva nejvýznamnější normativní systémy, které lidstvo zná a jejichž účelem je nastavení pravidel a řadu fungování společnosti. Už historický původ těchto systémů je velmi podobný. První právní systémy se zrodily z morálky, kde asi nejlepším příkladem a velkým vzorem pro soudobé kontinentální systémy je antické římské právo, které plnilo funkci jak pro ochranu veřejného zájmu a státní správy, tak soukromých vztahů. Moderní společnost je však výrazně složitější, co se veškerých mezilidských vztahů týče a právo nemůže reálně regulovat veškeré možné situace. Právě v tomto momentu je třeba se obrátit k morálce, která bude působit jako doplňující prvek. Též lze konstatovat, že pokud má být právo přijímáno a respektováno, není možné, aby odporovalo morálce a dobrým mravům dané společnosti.⁴ Též A. Anzenbacher k tomuto vzájemnému vztahu uvádí, že aby bylo právo vnímáno společností jako spravedlivé,

³ STRÁNSKÝ, Michal. *Praktický význam morální filozofie. 1. vydání.* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018, s. 13-16.

⁴ JANOTOVÁ, H. a kol. *Profesní etika.* Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA, 2005 s. 13.

tak jeho základní zásady a zákony musí být vnímány jako mravné, či mravně správné.⁵ Pojem dobrých mravů má blízko s morálce, či mravností, jak bylo nastíněno výše. Ostatně i v našem Občanském zákoníku se s tímto pojmem pracuje. Hned úvodem se v ustanovení § 1 odst. 2 věta druhá uvádí: „zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“⁶ a dále také v § 2 odst. 3, který říká: „Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění.“⁷ Nicméně, z pohledu práva se jedná o velice neurčitý a vágní pojem. Všeobecnost je ale pro morální normy poměrně běžným jevem a je především na právní teorii a soudní praxi, jak jej konkretizují a vyloží pro konkrétní situace.

Pokud se zaměříme na rozdílnost práva a morálky, narazíme především na rozsah působnosti těchto normativních systémů. V rámci legislativního procesu zákonodárce dbá na to, aby zákonná regulace byla účelná, tedy upravovala jen specifickou problematiku vhodným způsobem, s co nejmenším, ideálně žádným zásahem do jiných oblastí. Oproti tomu morálka má už ze své podstaty účinek velice obecný, a to napříč celou společností. Dalším významným rozdílem, který můžeme pozorovat, je vznik těchto norem. Pokud vyjdeme z tuzemské úpravy, zákonodárná iniciativa je v rukou Parlamentu ČR, tedy lidem voleného zákonodárného sboru, kde lze spolehlivě dohledat autory jednotlivých norem, což je něco, co u morálních pravidel nelze, neboť vznikají v průběhu času a kulturního vývoje lidského společenství a jejich autory tak prakticky nelze určit. Nejblíže by za něj šla označit většina dané společnosti, a to tím, že daná pravidla dodržovali sami. V neposlední řadě je pak možné spatřovat rozdílnost ve vymahatelnosti dodržování těchto norem. Dohled nad dodržováním, jejich vymahatelnost a popřípadě sankce za porušení právních norem zajišťuje pro společnost stát, což je ostatně jedna z jeho primárních funkcí, pro kterou byl vytvořen. Oproti tomu u pravidel morálních tak činí sama společnost skrze veřejné mínění, sankcí tak může být především společenské odsouzení.⁸

Z výše uvedeného lze shrnout, že morálka a právo se navzájem ovlivňují a doplňují. Zatímco cílem a funkcí práva je poskytnout právní ochranu především nejdůležitějším morálním hodnotám, tak morálka poskytuje právu určitý soubor hodnot, na kterých lze právní řád vystavět tak, aby byl přijímaný, respektovaný a mravně vnímán, protože bez toho by pak právo zcela ztratilo svou funkci. Jakub Morávek k tomuto uvádí: „Právo zcela oddělené od morálky, tedy soubor pravidel chování, který se v žádném směru neshoduje s pravidly chování přijímanými,

⁵ ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky. 1. vydání*. Praha: Zvon České katolické nakladatelství, 1994, s. 111.

⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

⁷ Taktéž.

⁸ JANOTOVÁ, H. a kol. *Profesní etika*. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA, 2005 s. 14.

respektovanými a dodržovanými členy dané společnosti jaksi spontánně, s pravidly chování, které jsou zakotveny v jejich myslích, je fakticky jen organizované násilí vůči jejím členům a jejich lámání na „pravou víru“. V takovém případě je v zásadě z podstaty věci vyloučeno, aby bylo právo funkční.“⁹ V rámci demokratického právního státu, kterým Česká republika je¹⁰ by tedy takovéto pojetí bylo naprosto nežádoucí a nepřijatelné.

1.2. Etika a její vztah k morálce

Úvodem této podkapitoly nutno podotknout, že laická veřejnost mezi pojmy etika a morálka nedělá rozdíly a tato slova běžně zaměňuje, nebo je používá jako synonyma. Proto považuji za klíčové stručně vysvětlit jejich rozdíl a vzájemný vztah.

Pojem etika pochází z řeckého výrazu „ethos“, který, podobně jako tomu bylo u morálky, můžeme přeložit jakožto obyčej, zvyk, nebo mrav. Jsou i překladové významy z řečtiny jako obvyklé místo pobytu, nebo životní prostor zvířat, odkud pochází výraz „etologie“, označující vědní disciplínu zkoumající chování zvířat. Nicméně obvyklé místo pobytu nám již může evokovat lidskou komunitu, v jejímž rámci se vytváří vzorce jednání. Ryze etymologický základ jak pojmu etika, tak morálky, je tedy podobný, ne-li stejný. Etika je nicméně především filozofickou disciplínou, či učením, které zkoumá tyto pojmy. Dále se zabývá zkoumáním toho, co lze vnímat jako správné, posuzuje mravnost rozhodnutí lidí a jak je odůvodňují. Typické a zásadní pro všechny filozofické disciplíny je hlavně kladení otázek a hledání odpovědí na ně. Pro uvedení příkladů by se jednalo o otázky typu: Co je dobro? Jaký je smysl a význam mého jednání? Je mé jednání ospravedlnitelné, nebo za jakých okolností by bylo? Co je povinnost? Co je svědomí? Kdy, jak a proč jedním mravně? A jedním vůbec mravně? Takto by šlo pokračovat dále. Celkový obsah toho, co etika v obecném slova smyslu zkoumá je velice rozsáhlý a téměř neexistuje oblast lidského života, na kterou by nešlo etiku vztáhnout a uplatnit. Nicméně, za základní otázku etiky lze označit otázku: *Co máme činit?*¹¹ Šlo by tedy tvrdit, že etika je vědou o morálce, mravnosti a mravních zásadách a nabízí určitou kritickou reflexi toho, co představuje morálka. Jinými slovy, morálka představuje to, co je, a etika toto zkoumá a snaží se nalézt, co by mělo být, či jak by to mělo být „ideálně“.¹² Další dobrou shrnující definici nabízí Miloš Večera,

⁹ MORÁVEK, Jakub. Model práva – vztah práva a morálky (Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právnick roku 2012) [online]. bulletin-advokacie.cz, 22. března 2013 [cit. 03.dubna 2022.] Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/model-prava-vztah-prava-a-moraliky-vitezna-prace-kategorie-talent-roku-souteze-pravnik-roku-2012?browser=mobi>>.

¹⁰ Viz čl. 1 odst. 1 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹¹ HARTMANN, N. Struktura etického fenoménu. (přel. K. Hlavoň). Praha: Academia, 2002, s 23 ISBN 80-200-0970-1.

¹² MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: 2021 ISBN978-80-200-3111-2. s. 147 a násl.

který uvádí k pojmu etiky následující: „*Základním úkolem etiky je zkoumat lidské aktivity s ohledem na podmínky jejich morálnosti. Je zde tedy třeba rozlišovat morální výroky (soudy), které jsou vlastní morálce, a výroky o morálních výrocích, které jsou příznačné pro etiku. Etika sama tedy nevynáší morální soudy, ale analyzuje povahu a obsah morálních soudů a morálního jednání.*“¹³

Historický základ této vědní disciplíny sahá až do antického Řecka, přičemž za jejího zakladatele a hlavního průkopníka je považován filozof Aristoteles, jenž je také autorem jednoho z nejstarších etických děl vůbec, a to Etiky Nikomachovi. Její historické počátky lze tedy dosledovat do velmi dávné historie a v určité formě nejspíše existovala od doby, kdy první kmenová společenství začala vytvářet první morální pravidla a zvyky.

Závěrem bych shrnul, že etiku můžeme vnímat jako filozofické zkoumání morálky, tedy kladení si vhodných otázek při rozhodování o našem jednání. Její řešení se, dle mého bohužel, dostává do popředí a vědomí veřejnosti až v případech, kdy dojde k nějakému kontroverznímu skutku či situaci. Ať ji již definujeme a řešíme jakkoliv, přítomnost etiky je zde již velmi dlouhý čas a zcela jistě ovlivňuje naše rozhodování ve všech možných aspektech života.

1.2.1. Aplikovaná etika

Vzhledem k obsahu následující podkapitoly považuji za vhodné blíže definovat, v čem spočívá pojem aplikované etiky. Oproti etice v obecném slova smyslu, aplikovaná etika se zabývá zkoumáním a aplikací etických teorií a hledisek na jednání určité osoby, nebo na specifický společenský problém. Hlavní rozdíl je tedy v menší míře abstraktnosti, neboť aplikovaná etika se zabývá konkrétními etickými otázkami a dilematy, ve kterých se dotčený subjekt může ocitnout, či je řeší, a na ně aplikuje etické teorie, ideály a hodnoty.¹⁴ Pro lepší představu, mezi v současnosti nejřešenější otázky, kde by aplikovaná etika objevuje, patří například otázky přístupu k legálním potratům, legalizaci prostituce, nebo marihuany. Ze sektoru medicíny dále například genetické inženýrství a podnikatelská etika v rámci sektoru obchodního.¹⁵ Závěrem sem můžeme zařadit také etiku profesní, o čemž budu blíže hovořit dále.

---

¹³ ŽÁK KRZYŽÁNKOVÁ, K.; KÜHN, Z.; BERAN, K.; MARŠÁLEK, P.; WINTR, J.; ONDŘEJEK, P.; TRYZNA, J. (eds.) *Právo jako multidimenzionální fenomén. Pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 41 ISBN 978-80-7380-797-9.

¹⁴ GLUCHMAN, Vasil. *Úvod do etiky. 2. vydání*. Praha: Tribun EU s.r.o., 2011, s. 113.

¹⁵ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo. 1. vydání*. Praha: Ústav státu a práva, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 9.

1.3. Profesní etika a právní etika

Než se budeme zabývat specificky profesní etikou státních zástupců, rád bych se závěrem této úvodní teoretické kapitoly krátce věnoval problematice etiky profesní a také etice právního stavu jako celku, tedy všech, kteří mají právní vzdělání.

Během vývoje lidské civilizace došlo k tomu, že určité lidské činnosti se staly natolik komplikovanými a složitými, že jejich výkon začal vyžadovat specializaci, tedy určité vyšší nároky na ty, kteří je mají vykonávat a náležitě je na to připravit. Dostatečná znalost a orientace v odborné materii je jedním ze základních předpokladů. Druhou otázkou pak je následný výkon tohoto erudovaného povolání s ohledem na sociální a psychologické faktory, které může vyžadovat, určité profesní cti a respektování profesní odpovědnosti, které je s ním spojena. Právě tato část je obsažena v pojmu profesní etiky, tedy do specifických požadavků kladených na výkon takového povolání, který bude držet jeho odborný standard a přispívat k jeho dobré pověsti a respektu od většinové společnosti. Historicky je nejstarší takovou profesní etikou etika lékařská, která se odvozuje od Hippokratovy přísahy, starou více než dva tisíce let. Pochopitelně během staletí a vývoje společnosti došla určitých změn, nicméně její účel stále přetrvává a je symbolickým a vhodným historickým vzorem dodnes.¹⁶

Príslušníci profese společně vytvářejí sociální skupinu neboli stav, kterému by mělo záležet na pověsti jejich povolání. Historicky se ve středověku jednalo například o cechy, které měly vlastní profesně-etické standardy. V dnešním pojetí se tedy jedná o oblast aplikované etiky, která si klade za cíl nalézt odpovědi na etické otázky vznikající při výkonu určitého povolání.¹⁷ Bude se tedy jednat o systém norem upravující povinnosti příslušníka profese ke společnosti, k jeho klientům a k jeho kolegům. Za hlavní úkol profesní etiky obecně by tedy šla označit snaha o vytvoření obsáhlé etické koncepce daného povolání a poskytnout rámec na řešení etických dilemat, které pro dané povolání typicky vyvstávají při jeho výkonu. Dále by měla poskytnout určitý standard očekávaného chování nebo výkonu, této profese při styku s širší veřejností, typicky s klienty těchto profesionálů a celkově tak umožnit její výkon ve světle občanských hodnot, jakými jsou poctivost, odpovědnost, pracovitost, či zdvořilost. Takovýto výkon by zcela jistě přispíval k důstojnosti dané profese.¹⁸

Hlavní profesní etiky v rámci právní obce lze rozdělit na dvě skupiny. První, které upravují výkon regulovaných právnických profesí, tedy notářů, advokátů, soudních exekutorů, soudců a státních zástupců, což jsou právě ti, kdo uvádí svou činností právo v život. Vedle nich

¹⁶ ŽÁK KRZYŽÁNKOVÁ, K.; KÜHN, Z.; BERAN, K.; MARŠÁLEK, P.; WINTR, J.; ONDŘEJEK, P.; TRYŽNA, J. (eds.) Právo jako multidimenzionální fenomén. Pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 42 ISBN 978-80-7380-797-9.

¹⁷ JANOTOVÁ, H. a kol. *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 17.

¹⁸ Viz PPČ 16.

pak stojí ti, kteří nemají charakter regulované profese, ale právo při své práci aplikují, popřípadě je u některých z nich právnické vzdělání též podmínkou, jako jsou například podnikový právníci, či vybraní státní úředníci. Proto ani oni by neměli být opomenuti z požadavků právní etiky, která, narozdíl od specifických požadavků etik profesních, dopadá na právnickou obec jako celek. I když všichni ti, kteří praktikují právo přispívají svým vlastním dílem k vážnosti a prestiži právnického stavu, větším dílem přispívají ti, kteří vystupují v povoláních veřejnoprávních a advokáti, neboť s těmi se veřejnost dostane do styku nejčastěji.¹⁹

Historie profesní etiky právníků se pochopitelně mění a vyvíjí postavením a rolí právníků ve společnosti v dané době, a to i s ohledem na různé země. ²⁰ Obecně platí, že čím vyspělejší společnost, tím složitější mezilidské vztahy, a o to větší potřebnost a důležitost právníků jak v soukromoprávní, tak veřejnoprávní sféře.

Normy obsažené v právní etice tak můžeme rozdělit na normy obecné, které jsou společné pro povolání právníka, kdy pak budeme hovořit o profesní etice právníka, který sám o sobě vyžaduje dodržování obecných etických standardů. Další zvláštní skupiny pak budou specifické etické normy upravující požadavky na výkon konkrétní právnické profese, tedy velké pětice regulovaných právnických profesí, který byly vyjmenovány výše. V těchto případech pak budeme hovořit o profesní etice daného povolání, přičemž specificky státním zástupcům se bude věnovat druhá kapitola této práce.²¹

Za první a nejobecnější vyjádření požadavků profesní etiky právníka neboli právní etiky (synonymum), se kterými se dotčení setkají, lze vzít akademický slib, který skládají studenti během promoce, a pak také na konci magisterského, či doktorského studia. Jedná se o vyjádření závazku studenta, že bude řádně plnit své studijní povinnosti a své získané znalosti bude používat ku prospěchu společnosti, její právní osvětě a bude přispívat svým jednáním k účtě k právnickému stavu. Tento závazek se poté stvrzuje při promoci, kdy se student stane oficiálně členem právnické obce. Jedná se o podobný slib, jaký můžeme najít u řady ústavních činitelů, či jiných vybraných profesí.²²

Ať se pak následně absolvent věnuje jakékoliv právní praxi, ve větší či menší míře se na něj vždy budou vztahovat etické normy, tedy obsah právní etiky, který lze rozdělit do několika skupin. První jsou požadavky na samotnou osobu právníka, kam můžeme zařadit požadavky, jako je stále rozšiřování vzdělání, dále důstojné a slušné jednání a vystupování navenek. Druhou

¹⁹ ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, K.; KÜHN, Z.; BERAN, K.; MARŠÁLEK, P.; WINTR, J.; ONDŘEJEK, P.; TRYZNA, J. (eds.) Právo jako multidimenzionální fenomén. Pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 43-44 ISBN 978-80-7380-797-9.

²⁰ MOLITERNO, J. E. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1 an.

²¹ Viz PPC 19

²² Taktéž

skupinou pak tvoří požadavky ve vztahu ke klientů, jako je mlčenlivost, otevřenost v informování a věrnost ke klientovu případu. Třetí skupina směřuje na požadavky k profesy, kterou zastává a svým kolegům. Nalezneme zde požadavky na vzájemnou kolegiální, snahu o udržení a zlepšení dobré pověsti jeho povolání a respekt ke stavovským orgánům. Poslední čtvrtou skupinu pak tvoří požadavky na faktické jednání právníka, které se od něj očekávají vzhledem k jeho vzdělání. Spadá sem především dbání na zákonnost jeho postupu, jeho včasnost, odbornost, nepodjatost a včasnost. Takto v celku by tedy šlo označit právní etiku za vhodnou míru osobní odpovědnosti právníka při výkonu jeho praxe k němu samému, k jeho kolegům, klientům, širší veřejnosti a jeho práci. Tyto požadavky jsou zejména konkretizovány v rámci činnosti příslušných stavovských organizací, které dnes má každé regulované právnické povolání. Jsou nimi Česká advokátní komora, Notářská komora České republiky (dále jen „ČR“), Exekutorská komora ČR, Soudcovská unie ČR a Unie státních zástupců ČR, přičemž členství v nich je povinné pro osoby vykonávající tuto profesi, vyjma soudců a státních zástupců.²³

1.3.1. Vývoj výuky právní etiky v České republice

Koncem teoretické části této práce považuji pro čtenáře za vhodné a přínosné jej seznámit se současným stavem výuky právní či profesní etiky právníků na čtyřech tuzemských právnických fakultách a proč ji v rámci výkonu praxe a následné odborné diskuse považuji za zásadní stavební kámen k následnému pozitivnímu vývoje právnické obce v této oblasti.

V souvislosti s výše uvedeným bych začátkem odpověděl na několik otázek. Je výuka právní etiky vůbec potřebná? Neměl by se student práv seznámit s etickými principy dříve, nebo naopak později, než během studia? Jak jsem uvedl v minulé podkapitole, především regulované právnické profese mají nějakou formu, jak toto vzdělání lidem, kteří se o tyto profese uchází, poskytnout. Například pozice justičních čekatelů, nebo koncipientů, slouží mimo jiné také k seznámit s etickými požadavky k výkonu daného povolání. Být však s těmito nároky do určité míry seznámen již během studia považuji za velmi prospěšné pro studenty při výběru jejich následující praxe. Uchazeči o studium na právnických fakultách se ve svém životě jistě již s pojmy morálky a etiky setkali, nicméně povětšinou pouze v obecné rovině, nikoliv s konkrétnějšími požadavky, které se vyžadují od členů právnické obce, jak jsem nastínil výše.

²³ ŽÁK KRZYŽÁNKOVÁ, K.; KÜHN, Z.; BERAN, K.; MARŠÁLEK, P.; WINTR, J.; ONDŘEJEK, P.; TRYZNA, J. (eds.) Právo jako multidimenzionální fenomén. Pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s.44-45 ISBN 978-80-7380-797-9.

Za pozitivní tedy považuji, že dnes si již právní či profesní etika našla v různé podobě své stálé místo ve výuce na všech právnických fakultách v České republice. Právnická fakulta univerzity v Olomouci poskytuje předmět „Profesní etika“, pražská pak předmět „Etika v právní teorii a praxi“ a „Etika v podnikání“, brněnská „Profesní role a profesní etika a plzeňská „Právní etika“. Všechny fakulty tedy umožňují svým studentům seznámit se se základy právní etiky. Za již méně pozitivní shledávám, že se jedná o volitelné předměty.²⁴

Při srovnání v globálním měřítku, například se Spojenými státy americkými, kde sídlí řada světově proslulých univerzit, zjistíme, že Česká republika má v tomto ohledu deficit. Američtí studenti mají výuku právní etiky jakožto předmět povinný.

Závěrem první části této práce bych ještě rád uvedl, že současnou podobu vzdělávání v této oblasti shledávám jako zlepšující se, nicméně osobně jsem příznivcem zavedení výuky právní etiky jakožto předmětu povinného. Jedním z možných vysvětlení je právě postoj, že dostatečné vzdělání v této oblasti poskytnou absolventům až příslušné profesní sdružení, například formou odborných školení.²⁵ Dále existuje pohled, dle kterého nelze etiku naučit osobu, které nemá potřebné základy získané již v útlém věku, s ohledem na prostředí, rodinu atd.²⁶ Tyto pohledy dle mého názoru spolehlivě vyvrátit, neboť přinejmenším základní etické požadavky existují ve formě zákonných norem, kterým se zcela jistě naučit dá. Stejně tak etické vzdělání poskytované v rámci praxi či přípravy na ni v rámci regulovaných profesí nějak nesnižuje podstatnost výuky v této oblasti již během studia.

Za nejvhodnější řešení pro zlepšení vzdělání v oblasti profesní etiky se tedy zdá zavedení povinného předmětu, který kromě teoretické materie umožnil hlavně řešení praktických situací, které by bylo možno rozšířit například v podobě stáží, které též kladou důkaz na praktickou stránku věci.²⁷

---

²⁴ KOPA, Martin. Profesní etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1, s. 21-27.

²⁵ ŠIKEL, Lukáš. O prohřešcích právníků by se měla vést větší odborná debata [online] *pravnicadce.ihned.cz*, 13. listopadu 2015 [cit. 1. května 2022]. Dostupné na <<https://pravnicadce.ihned.cz/c1-66053400-o-prohrescich-pravniku-by-se-mela-vest-vetsi-odborna-debata>>.

²⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Etika právnického stavu [online]. *bulletin-advokacie.cz*, 31. října 2017 [cit. 2. května 2022] Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/etika-pravnickeho-stavu>>.

²⁷ TOMOSZEK, Maxim. Profesní etika v právnickém vzdělávání. In SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, s. 340-341.

2. Profesní etika státních zástupců

Zatímco předešlá kapitola se zabývala pojmy obecnými, v této kapitole nejdříve rozeberu jeden ze základních pojmů této práce, tedy profesní etiku státních zástupců. Dále bude pamatováno charakteristiku a na ústavněprávní vymezení této profese a problémů, které současné úprava skýtá. Pak také bude podrobněji vymezeno, jaké jsou profesní zásady a povinnosti při výkonu této profese, které jsou často zároveň pravidly etickými, a v neposlední řadě pak úpravě těchto pravidel nejen v zákoně, ale i v etických kodexech, které jsou v současné době významným zdrojem bližší úpravy této problematiky. Tato kapitola si klade za cíl čtenáři poskytnout náhled do významnosti postavení státních zástupců v našem právním řádu a jakými etickými normami jsou při výkonu své profese vázáni.

2.1. Státní zastupitelství v systému práva ČR

V této podkapitole bych přiblížil, jak je soustava státního zastupitelství zakotvena v našem právním řádu a jaká je její pravomoc, čímž bych rád čtenáři nabídl bližší pochopení, proč je kladen takový důraz na dodržování etických pravidel v rámci výkonu funkce při státním zastupitelství.

Moderní pojetí dělby státní moci, původně vycházející z práce Johna Locka a následně rozvinuta Charlesem Louistem Montesquiem, rozděluje státní moc na tři základní pilíře, kterými jsou moc zákonodárná či legislativní, dále výkonná neboli exekuční, a moc soudní. Tato státní moc by ve své ideální podobě v rámci demokratické vlády lidu měla sloužit potřebě lidu, a zároveň by jednotlivé složky měly požívat dostatečné ochrany a záruky pro řádný a nestranný výkon svých úkolů a zároveň se těšily ze strany občanů důvěře a respektu.

Právní řád České republiky je hierarchický a systematický. Pokud bychom šli v předpisech dle právní síly od nejvyššího po nejnižší, tak sama Ústava²⁸ nám příliš odpovědi neposkytne, neboť pouze odkazuje na, pro nás dále klíčovou, úpravu v rámci zákona o státním zastupitelství.²⁹ Ten obsahuje odpovědi na otázky vymezení postavení, působnosti, fungování a personálního obsazení státního zastupitelství. Dále existuje celá řada podzákoných právních předpisů³⁰ a interních předpisů v rámci soustavy, typicky ve formě opatření obecné povahy, které detailněji specifikují prakticky veškeré postupy a interakce důležitých pro řádný chod

²⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁹ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

³⁰ Např. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002, o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů.

a fungování státního zastupitelství. Z důvodu tematického zaměření práce a omezeného prostoru se nimi již nebudu dále blíže zabývat.

Současné zakotvení státního zastupitelství je dlouhodobě předmětem odborné diskuse. Formálně je státní zastupitelství řazeno dle čl. 80 Ústavy³¹ do moci výkonné, nicméně její unikátní postavení vyžaduje vhodné vymezení, a to jak vůči moci výkonné, tak vůči moci soudní, se kterou blízkce souvisí. Především záruku nestrannosti a nezávislosti by měl poskytovat dle čl. 80 odst. 2 Ústavy³² zákon³³, který nicméně nikde nezávislost státního zastupitelství explicitně nestanoví. Uvádí pouze následující: „*svoji působnost vykonává nestranně, respektuje a chrání přitom lidskou důstojnost, rovnost všech před zákonem a dbá na ochranu základních lidských práv a svobod*“³⁴. I přes tento obsah zákona zde však stále existuje ústavněprávní problém, kdy pravomoc jmenování a odvolání nejvyšších představitelů soustavy státního zastupitelství fakticky leží v rukou představitelů moci výkonné, především pak jmenování nejvyššího státního zástupce, od kterého se odvíjí ostatní,³⁵ což samozřejmě není ideální situace, pokud má státní zastupitelství řádně zatupovat veřejnou žalobu se zachováním spravedlivého procesu v rámci trestního řízení, který představuje jednu z hlavních idejí právního státu.

Řešení této otázky není jednoduché, neboť Ústava ČR je ústavou poměrně rigidní³⁶ a jakékoliv takto zásadní systémové změny by byly přinejmenším komplikované ze strany politické reprezentace. V zachování stávajícího ústavního pojetí nicméně považuji za vhodnou novelizaci z. o státním zastupitelství, především v oblasti jmenování nejvyššího státního zástupce a možnosti jeho odvolání. Druhou možností, která by se nabízela, je podřazení veřejné žaloby do moci soudní, jako je tomu například ve Francii, čímž by se výrazně omezilo riziko zasahování politického a s ním spojeného ekonomického vlivu na chod a personální obsazení státního zastupitelství. Poslední, dle mého nejlepší možnosti, by bylo pojetí státního zastupitelství jako orgánu *sui generis*, neboť se jedná o soustavu orgánů vykazujících jak znaky správního orgánu, tak znaky orgánu soudního.³⁷ Jednalo by se tedy o obdobnou úpravu, jakou má v současné době Nejvyšší kontrolní úřad, nebo Česká národní banka.³⁸ V případě těchto institucí se tato úprava dlouhodobě osvědčila, především co se ochrany před politickou mocí týče, která spočívá také ve finanční nezávislosti těchto institucí, tedy existence samostatných rozpočtových kapitol.

³¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

³² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³³ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

³⁴ Viz § 2 odst. 2 věta druhá Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

³⁵ Viz § 10 a § 11 Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

³⁶ Viz čl. 39 odst. 4 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³⁷ FENYK, J. Veřejná žaloba. Díl první. Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby. Institut MS ČR pro další vzdělávání soudců a státních zástupců. Praha: 2001, s. 158.

³⁸ Viz Hlava 5. a 6. Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Prof. Šámal k tomuto uvádí: „*Nezbytné je rovněž zajištění vhodných podmínek pro činnost státního zastupitelství, aby na jedné straně bylo schopno plně a efektivně vykonávat svoji primární funkci v zastupování veřejné žaloby i chránění veřejného zájmu a nebylo možné jej postavit pouze do pozice obhájce zájmů státu, a aby na druhé straně bylo také jasně vnímáno jako nestranný ochránce lidské důstojnosti, práv a rovnosti před zákonem.*“³⁹

Shrnutím lze tedy konstatovat, že v našem současném ústavním pojetím je státní zastupitelství beze sporu specializovanou soustavou orgánů zastupujících veřejnou žalobu a garantující odbornost a zákonnost trestního řízení a právo na spravedlivý proces, na čemž by měla mít společnost v demokratickém právním státě značný veřejný zájem. Nicméně na garanci nestrannosti a nezávislosti na dalších složkách státní moci je třeba ještě pracovat.

2.2. Osoba státního zástupce

Na následujících řádcích bych rád čtenáři doplnil informace, kdo je přesně státní zástupce a jakou úlohu a úkoly plní.

Státní zástupci jsou zjednodušeně řečeno osoby zastupující stát v rozsahu stanoveným zákonem. Kupříkladu, trestní řád je uvádí jako orgán činný v trestním řízení.⁴⁰ Další poměrně obsáhlou definicí je „*subjekt ochrany veřejného zájmu na udržení legálního stavu ve společnosti*“⁴¹

Aby se dotyčná osoba mohla stát státním zástupcem, musí splňovat řadu požadavků, jak blíže specifikuje zákon.⁴² Musí to být osoba českého občanství, která je způsobilá k právním úkonům, bezúhonná, mající vysokoškolské právnické vzdělání a která dosáhla minimálně 25 let věku. Poslední podmínkou je pak složení závěrečné zkoušky a mající morální vlastnosti, které zaručují řádný výkon funkce. Tento požadavek se ověřuje psychologickými testy.

Za předpokladu, že osoba splňuje všechny tyto zákonem předvídané požadavky, může být na návrh Nejvyššího státního zástupce jmenována do funkce ministrem spravedlnosti, do jehož rukou skládá svůj slib: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu při ochraně veřejného zájmu postupovat vždy v souladu s Ústavou a zákony České republiky, jakož i mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, budu respektovat lidská práva, základní svobody a lidskou důstojnost a zachovávat mlčenlivost o věcech, které se dozvím v souvislosti s výkonem funkce státního zástupce, a to i po skončení výkonu této funkce. Při výkonu funkce státního*

³⁹ ŠÁMAL, Pavel. Ústavní zakotvení státního zastupitelství. *Státní zástupce*. 2018. č. 4 s. 10.

⁴⁰ Viz § 12 odst. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

⁴¹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání Praha: C. H. Beck, 2007., s. 197-198 ISBN 978-80-7179-572-8.

⁴² Viz § 17 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

zástupce i v soukromém životě budu chránit důstojnost svého povolání.“⁴³ Jak v zákonných požadavcích, tak i v tomto slibu můžeme pozorovat, že jak osobní morální kvality, tak i seznámení se a následné dodržování pravidel profesní etiky se vyžaduje, a to jak na pracovišti, tak v soukromém životě.

Státní zástupce, po vyjádření souhlasu se svým jmenováním a složením slibu bez výhrady, je jmenován na dobu neurčitou. Podmínky zániku funkce pak blíže upravuje zákon,⁴⁴ přičemž pro nás nejzajímavější situace, tedy odvolání z funkce uložením kárného opatření bude blíže rozebráno dále v této práci.

2.3. Etické a profesní zásady výkonu funkce státního zástupce

Kdo se rozhodne stát se státním zástupcem, bere tím na sebe velkou odpovědnost, neboť jejich role v našem systému justice je zcela nezastupitelná a trestní řízení jako prostředek sankční ultima ratio vyžaduje značnou míru profesionální a morální kvality. Vyžadování dodržování etických a profesních zásad je proto nezbytné a řádný výkon této funkce bez nich není možný. Mantinely těchto zásad nám do určité míry poskytuje zákonná úprava a nad její rámec především interní předpisy. V neposlední řadě byly pak dále tyto zásady zpracovány v rámci stavovské organizace Unie státních zástupců ČR, která si mimo jiné klade za cíl právě posilování principů zákonnosti a kvality práce státních zástupců, čemuž bude níže věnována samostatná podkapitola.

Pokud vyjdeme z dikce zákona, tak ustanovení § 2 odst. 2 ZStZ požaduje, aby státní zástupci při svém výkonu postupovali v souladu se zákonem, a to rychle, odborně a účinně. Dále je zde povinnost zachovávat nestrannost a dbát na ochranu lidské důstojnosti, rovnosti a dalších základních práv a svobod. Toto obecné ustanovení je pak podrobně rozvinuto ustanovením § 24 odst. 1. ZStZ, kde se hovoří o povinnosti odmítnout jakýkoliv vnější či vnitřní zásah, který řádný výkon těchto povinností může ohrozit. Na tento výčet zákonných povinností pak dále navazuje odst. 2 stejného ustanovení, které ukládá státnímu zástupci povinnost vystříhat se všeho, co by mohlo vzbuzovat důvodné pochybnosti o dodržování výše uvedených povinností, ohrozit vážnost funkce státního zástupce nebo vážnost státního zastupitelství jako celku, anebo ohrozit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství či státního zástupce jako jednotlivce. Nad to se v rámci výkonu své funkce v rámci těchto standardů nesmí nechat ovlivnit politickými zájmy, veřejným míněním, nezaujatě s ohledem na rasu, etnikum, pohlaví, sexuální orientaci či náboženské vyznání a beze snahy získat tím pro sebe či třetí stranu jakýkoliv soukromý zájem. Posledním bodem je pak povinnost spravovat vlastní i cizí majetek tak, aby

⁴³ Viz § 18 odst. 3 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁴⁴ Viz § 21 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

jeho finanční situaci nebyla zneužitelná k jeho ovlivnění.⁴⁵ Toto všechno platí jak pro jeho pracovní, tak osobní a politický život a projevy v nich, pokud chce skutečně zastávat svou funkci při plném respektu k těmto standardům, což je bezesporu nemalý a náročný závazek. Pro úplnost pak jako zástupci veřejné žaloby mají zapovězeno působit jako rozhodci, zprostředkovatelé řešení právních sporů či zastupovat účastníky soudních řízení.

Z důvodu nutnosti vysoké odborné úrovně, která by měla být určitou zárukou pro řádný funkce státního zástupce, je též zákonem kladena povinnost soustavného vzdělávání a prohlubování odborných znalostí, především v rámci Justiční akademie, nebo akcí organizovaných v soustavě státního zastupitelství, popřípadě další soukromé studium, například doktorské, je velmi podporováno. Vysoké míře odbornosti přispívá praxe státních zástupců podílet se na vzdělávání ostatních, a to jak justičních čekatelů a méně zkušených státních zástupců, tak, pokud to jejich pracovní povinnosti dovolí, i dalších zástupců právnických profesí, či výukou studentů na vysokých školách, popřípadě i v řadách policie a dalších státních bezpečnostních složek.⁴⁶

Dále je zde obecná povinnost jednat s náležitou úctou se všemi osobami, se kterými přijde státní zástupce do styku během výkonu svých pracovních povinností. V zájmu ochrany vážnosti justičního systému jako celku je zde pak omezen na svobodě slova tím, že by se měl vyvarovat nepřiměřené veřejné kritiky státního zastupitelství jako instituce, svých kolegů a osob vykonávající tradiční právní profese, jako jsou advokáti, exekutoři a soudci, čemuž se budu blíže věnovat v samostatné podkapitole 3.1.1.⁴⁷

Pro předejití situací, kdy by mohlo dojít ke střetu zájmů na straně státních zástupců, není tato funkce ode dne nástupu do funkce slučitelná s žádnou jinou placenou funkcí, ani výkonem jiné výdělečné činnosti, s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a orgánech komor Parlamentu a činnosti v Orgánu nezávislé kontroly zpravodajských služeb České republiky, pokud je zároveň schopen řádně vykonávat svou funkci státního zástupce. Jelikož se jedná o funkci časově náročnou a problematických rozhodnutí již obsahuje dost sama o sobě, není tedy žádoucí, aby bylo pracovní působení státního zástupce rušeno například soukromým zájmem obchodní korporace, kdyby působil například jako její jednatel.⁴⁸

⁴⁵ Viz § 24 odst. 2 písm. d) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. O přesně této situaci budu hovořit ve třetí kapitole.

⁴⁶ Viz § 24 odst. 5 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Obvykle toto poskytují vyšší státním zastupitelství nižším článkům soustavy.

⁴⁷ KOUDELKA, Zdeněk, RŮŽIČKA, Miroslav, VONDRUŠKA, František. Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou. Praha. Nakladatelství Leges s.r.o., 2012 s. 290-293 ISBN 978-80-87212-25-7.

⁴⁸ Viz § 24 odst. 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

2.4. Etické kodexy státních zástupců a jejich význam

Etické a profesní zásady pro výkon funkce státního zástupce, jak je zná zákon, jsou poměrně široké, nicméně zákon je místy příliš obecný a při jeho samotné aplikaci může vyvstat řada sporných situací a otázek. Pro lepší a přehlednější výklad těchto standardů jsou tu pak pro státní zástupce etické kodexy. Nicméně je třeba mít na paměti, že ustanovení § 24 a § 25 ZStZ obsahující povinnosti státního zástupce jsou těmito kodexy pouze rozvíjena a je třeba tedy vykládat pouze ve vzájemné souvislosti. Na následujících řádcích bych proto rád čtenáře seznámil s tím, co etický kodex představuje, co to vůbec etický kodex je a k čemu slouží. Po této obecnější části se budu blíže věnovat konkrétní úpravě obsažené v kodexech určeným státním zástupcům.

Etický kodex je systematizovaný soubor či dokument obsahující obecné i konkrétní etické normy, jehož primárním účelem je poskytnout čtenáři určitý návod, či informační doplnění k možným eticky problematickým situacím, se kterými se může státní zástupce setkat a dát mu tedy lepší mantinely pro učinění „správného“ rozhodnutí. Každý dobrý etický kodex by také měl čtenáři dát jasnou představu o systému hodnot, ke kterému se daný stav hlásí a které považuje za nejdůležitější. Tím však funkce etického kodexu nejsou vyčerpány. Kromě již zmíněné edukativní funkce pak zcela jistě plní funkci preventivní, tedy aby pomáhal předcházet nežádoucím situacím v profesním životě.⁴⁹ Shrnutím lze tedy konstatovat, že cílem etického kodexu je pomoci dotčeným osobám s orientací v etických požadavcích na ně a pomoci jim se rozhodovat dle těchto požadavků.

Na místě je pochopitelně otázka, zda je dobré a vhodné etické kodexy mít. Z výše uvedeného můžeme vyvodit několik důvodů proč ano. Nad rámec toho vysílají uceleně a přehledně hodnotovou orientaci příslušné profese či stavu. To platí jak pro případné uchazeče, kteří by měli zájem vykonávat takovou profesi, ale i o široké veřejnosti, neboť se jedná o veřejně dostupný dokument, což přispívá k pozitivnímu vnímání dané profese.⁵⁰

V historii se objevilo hned několik kodexů, především pak Etické kodexy pro státní zástupce ve formě interních prokorupčních opatření, kterých existovala v rámci soustavy celá řada, a Kodex profesionální etiky státního zástupce zpracovaného NSZ. Mnohost a rozdílnost těchto kodexů však způsobovaly nejasnosti ve výkladu sporných otázek. S účinností od 1.5.2019 byl proto přijat kodex nový. Etický kodex státního zástupce byl vytvořen ve snaze poskytnutí

⁴⁹ HERZOGOVÁ, Zuzana. Základy filosofie a profesní etiky. 2. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, ČR, 1998 s. 106-109.

⁵⁰ KRŠKOVÁ, Alexandra. Etika právnického povolania. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 1994, s. 31-33.

jednotného rámce pro posuzování etického rozměru a chování všech státních zástupců, protože byl přijat interní opatření NSZ, a to po dlouhé připomínkové diskusi v rámci soustavy, přičemž tuto finální verzi odsouhlasili všichni krajší i vrchní státní zástupci. Jakožto interní opatření pochopitelně nestanovuje dodatečné povinnosti, ale výkladově doplňuje zákonné povinnosti obsažené v ustanovení § 24 a 25 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. V současné době tedy představuje jediný závazný souhrn etických hodnot ve formě opatření obecné povahy, na kterých státní zastupitelství stojí a považuje jejich dodržování za zcela zásadní, aby byl výkon funkce státního zástupce důvěryhodný, vážný a důstojný, jak předvídá zákon. Tento kodex vymezuje celkem šest těchto principů či hodnot, kterými jsou zákonnost a nezávislost, nestrannost, odbornost, důvěryhodnost, důstojnost a vystupování a v neposlední řadě spolupráce, kterým se budu níže podrobněji věnovat.

V první řadě pojmy zákonnost a nezávislost. Zákonností je míněna vázanost při rozhodování pouze Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod, závaznými mezinárodními smlouvami, zákonem, prováděcími právními předpisy, popřípadě relevantními předpisy evropského práva. Nezávislostí se chápe především odproštění se od vnějšího nátlaku, ať už přichází odkudkoliv, či jinými osobními zájmy a motivacemi, od kterých by se měl odprostit státní zástupce. Kontrolní systém v rámci soustavy státního zastupitelství tím však není jakkoliv dotčen. Nestranností se povinnost nikomu nestrannit, ať již pozitivně, či negativně. Jako negativní typické příklady pro tyto situace se uvádí sexuální orientace, etnikum, náboženské či politické přesvědčení, ale i čistě subjektivní dojem, který by mohl státního zástupce vnímat. Pozitivní situace jsou obecně takové, ze kterých by mohl plynout státnímu zástupci neoprávněný prospěch, ať už mediální, ekonomický, či sociální.

Odbornost je klíčová pro řádný výkon funkce státního zástupce. Je tu jak povinnost doplnění si samostudiem potřebné informace a pro vedoucí státního zástupce pobídka k podpoře svých kolegů v tomto ohledu, při dbání na řádný chod jejich úřadu, který tímto nesmí být ohrožen. Zároveň je zde kladen důkaz na vlastní iniciativu státního zástupce při výkonu jeho činnosti, tedy dbát na včasnost, efektivnost a věcnou správnost jeho kroků ve věcech jemu příslušných.

Důvěryhodnost je v tomto případě asi nejširší pojem, který kodex upravuje a také ten s největším zásahem do osobního života státního zástupce. Jednak od státního zástupce vyžaduje určitou hodnotovou orientaci, tedy úctu k zákonům a jejich dodržování, v té nejvyšší možné podobě, aby mohl být vnímán jako příklad pro veřejnost. Dále pak trvale dbát na to, zda jeho

---

⁵¹ Viz § 24 a 25 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

volnočasové aktivity, přátelé a jiné soukromé činnosti, jako je užívání sociálních sítí ⁵², nemohou svou existencí ohrozit tuto důvěryhodnot. Samostatnou oblastí je pak přijímání dáků. V souhrnu lze konstatovat, že žádné z těchto jednání není přímo zakázáno, nicméně se apeluje na státní zástupce, kteří na sebe vzali dobrovolně funkci a složili slib, aby se v těchto oblastech chovali spíše zdrženlivě a vždy by měli sami uvážit, jestli je taková činnost či projev slučitelný s důstojností jejich funkce. V neposlední řadě pak nesmí zneužívat ryze faktu, že státními zástupci jsou, k získání neoprávněných výhod nebo snaze na někoho v rámci jejich osobního života působit či ho zastrašit touto skutečností. Celkově by měl sdělovat svou funkci pouze při jejím výkonu, nebo v souvislosti s ní.

Důstojnost vystupování je další z požadavků na státní zástupce. Zde se směřuje spíše do oblasti etikety než etiky, tedy vystupování jak fyzického, tak verbálního. Je třeba vždy zohlednit konkrétní situaci, ale jeho vizuální úprava vystupování by mělo být vždy slušné, vyrovnané a zdvořilé. Vychází se zde z toho, že státní zástupce je osoba veřejně známá, přinejmenším pro své nejbližší okolí a známé. Povinnost tohoto standardu vystupování a jednání je tak stálá. Jak uvádím opakovaně, státní zástupcem je dotyčný stále, ne jen na pracovišti. Do této oblasti se také řadí povinnost mlčenlivosti, která je stanovena explicitně zákonem. Utajované skutečnosti by tedy nikdy neměli opustit pracoviště, přičemž konzultace s kolegy je v tomto případě zcela v pořádku, protože jsou jí též vázáni.

Posledním řešením bodem je požadavek spolupráce. Zde jde především o apel na státní zástupce na poskytnutí pomoci a součinnosti jak jejich kolegům, tak jejich stavovské organizaci a dalším spolky, nadacemi a církevami, či jinými orgány hájící veřejný zájem a právo (jak tuzemské, tak zahraniční), a to ve jménu účinného a efektivního výkonu činnosti státního zastupitelství. Varuje se zde před osobním manévrováním a zadržováním informací pro osobní výhody či snahou manipulovat postupem kolegů.⁵³

Druhým, starším, nicméně stále relevantním, je pak Mravní kodex státního zástupce, vytvořený již roce 1999 stavovskou organizací Unie státních zástupců České republiky. Jak již bylo zmíněno výše, účast v této stavovské organizaci je pro státní zástupce dobrovolná a stejně tak má dobrovolnou povahu tento Mravní kodex.⁵⁴ Ve vztahu k Etickému kodexu státního zástupce však není v subsidiárním vztahu, nýbrž stojí vedle sebe a nějak se nevyklučují. Nicméně, zásadním rozlišujícím faktorem je onen fakt, že na rozdíl od výše zmíněného kodexu je nezávazný. Co se týká obsahu, v zásadě obsahuje velice podobnou materii, jako Etický kodex.

⁵² K tomuto blíže v podkapitole 3.1.1.

⁵³ Nejvyšší státní zastupitelství [online] Nejvyšší státní zastupitelství © 2022 [cit. 4. května 2022] Dostupné na <<https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/Komentar-k-etickemu-kodexu.pdf>>.

⁵⁴ JÍLOVEC, Michal. Etika v trestním řízení. Trestněprávní revue. 2018, roč. 17, č. 9, s. 214-218

Závěrem je třeba uvést, že pochopitelně není dobře možné upravit veškeré představitelné situace, přičemž taková snaha by byla spíše na škodu. Etické kodexy jsou nicméně klíčovým zdrojem pro přehled v této problematice a narozdíl od kárné kauzistiky jsou zdrojem preventivním, nikoliv sankčním. Prevenci skrze vzdělání, osvětu a odborný dialog v oblasti profesní etiky pokládám za naprosto zásadní pilíř k pozitivnímu vývoji justice v České republice, státní zástupce nevyjímaje. Etické kodexy však nejsou a nebudou žádným univerzálním nástrojem řešení. Největší odpovědnost mají sami státní zástupci, což je také jeden z důvodů, proč jsou na ně kladeny tak vysoké požadavky, co se týče odborné erudovanosti a osobních kvalit. Kodexy je třeba vnímat spíše jako příručku či inspiraci pro zodpovědného státního zástupce v nejasných, či sporných situacích. Lenka Bradáčová, vrchní státní zástupkyně v Praze, se k jejich funkci vyjádřila takto: *„Pokud zvolíme cestu psaného závazného kodexu, potom na něj pohlížejme nikoli jako na seznam povinností vynutitelných pohrůžkou sankce, ale jako na zdroj inspirace a vodítko pro správné řešení složitých situací profesního i osobního života, s nimiž nemáme dosavadní zkušenost, a současně na ně není možno nalézt řešení v dosavadní rozhodovací praxi“*⁵⁵

---

⁵⁵ BRADÁČOVÁ, Lenka. Etika v trestním řízení. *Státní zastupitelství*, 2018, č. 5 s. 17.

3. Kárná odpovědnost státního zástupce

Jak uvádí název této kapitoly, zde se zaměřím a pokusím se čtenáře seznámit s institutem kárné odpovědnosti, tedy sankčního institutu použitelného v případě, kdy došlo ze strany státního zástupce k pochybění či porušení jeho povinností ve světle zákonné úpravy a etických norem v takové míře, že je vhodné, popřípadě i nezbytné udělení sankce. Jak jsem již zmínil v kapitole druhé, státní zástupce v našem justičním systému má významnou roli, a není zde tedy příliš velký prostor pro toleranci, co se jakékoliv chybovosti výkonu jeho funkce týče. Dále bude v této části rozebrána zákonná úprava a vymezení kárné odpovědnosti veřejných žalobců, co to vůbec kárný přestupek je, kdy vzniká a zaniká kárná odpovědnost státního zástupce, jakým způsobem je kárné provinění procesně řešeno, včetně úpravy kárného řízení a jeho procesních důsledků pro veřejné žalobce. Okrajově bude pamatováno i na kontroverzní problematiku procesní nemožnosti opravného institutu odvolání proti rozhodnutí kárného senátu. Závěr kapitoly bude patřit významným nálezům v rámci provinění proti profesní etice s ohledem na to, k jakým pokleskům na straně veřejných žalobců nejčastěji dochází a jak jsou řešeny a sankcionovány.

V rámci zákonné úpravy budeme vycházet ze dvou pro nás nejpodstatnějších zákonů, kterými jsou z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství jakožto hmotněprávní úprava a z. č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů upravující procesní stránku. Zmíněn bude i význam novely provedené z. č. 314/2008 Sb.⁵⁶

Považuji za vhodné připomenout fakt, že kárná odpovědnost státních zástupců pochopitelně nevyklučuje souběh v rámci klasického dualistického pojetí veřejnoprávních sankcí či postihů, tedy správních deliktů v rámci práva správního a trestných činů podle norem trestněprávních. V případě takového přesahu, když se jedná exces závažnější charakteru, vykazujícího například znaky až trestného činu, s pamatováním na zásadu, že trestněprávní sankce je prostředek *ultima ratio*⁵⁷ a při zachování zásady *ne bis in idem*⁵⁸ je zde tedy možnost uplatnění odpovědností souběžně. Blíže tyto situace upravuje ustanovení § 15 zákona ŘVSSZ⁵⁹, kde specificky odst. 2 umožňuje pokračovat v přerušném kárném řízení, pokud má kárný senát

⁵⁶ Zákon č. 314/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ Poslední možný prostředek.

⁵⁸ Ne dvakrát v téže věci.

⁵⁹ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

za to, že postih v rámci správního či trestního řízení nebyl dostačující. Opačný případ je též možný, kdy v důsledku trestněprávní sankce zanikne funkce státního zástupce ex lege⁶⁰ a souběžně běžící kárné řízení se tak stane nadbytečným a nepotřebným. Tato situace je velmi častým důvodem v případech, kdy je kárné řízení zastaveno.

Jak jsem již uvedl výše, dotyčné jednání musí dosáhnout dostatečně závažné míry, a to buď kvalitativní, nebo kvantitativní, aby bylo na místě uplatnit kárnou odpovědnost. Určitá míra chybovosti či nepřesnosti v úsudku je běžnou součástí jakékoliv lidské činnosti a státní zástupci v tomto nejsou žádnou výjimkou, proto zde existují i prostředky, jak pochybení mírnějšího charakteru napravit i bez nutnosti zahajování kárného řízení. Typicky se může jednat o písemné pokyny v rámci dozoru vyšších státních zastupitelství nad nižšími instancemi, které obecně plní funkci sjednocování postupu a předcházení pochybení při činnosti státního zastupitelství, popřípadě je zde písemná výtka vedoucího státního zástupce ve smyslu ustanovení § 30 odst. 3 ZStZ⁶¹.

3.1. Odpovědnost státního zástupce za kárné provinění

Odpovědnost státního zástupce za kárné provinění je upravena v zákonem č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství v části VIII. § 28, který jej vymezuje jakožto zaviněné porušení povinností uložené mu zákonem, a dále také nevhodné chování nebo jednání, které je schopno vzbudit ohrožení důvěry v činnost státního zastupitelství jako instituce, odbornost jejího postupu a v neposlední řadě snižuje vážnost a důstojnost s ohledem na jeho funkci, a to jak v pracovní době, tak mimo ni. Jedná se tedy o odpovědnost velice širokou, neboť zasahuje i do sféry osobního života státního zástupce. Dbát ochrany důvěry a vážnosti své funkce, a to i v osobním životě, slibuje státní zástupce při uvedení do funkce. (viz podkapitola 2.2.). Spadá sem také jednání či nekonání, které by bylo v rozporu s řádným výkonem funkce státního zastupitelství, tedy například dlouhé průtahy, či nedodržení pokynů nadřízeného státního zástupce, či jiných interních nařízení v rámci soustavy vydaných v rámci dohledu ve smyslu § 12c a násl.⁶², kterých existuje celá řada a mohou se lišit na každém jednotlivém státním zastupitelství. Tato rozsáhlá forma odpovědnosti je zde proto, že poměr státních zástupců ve smyslu části VI. z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství je sice poměrem pracovním, v rámci kárné odpovědnosti však vykazuje podobnost spíše s poměrem služebním, viz úprava kárné odpovědnosti v rámci části IV. z. č. 234/2014 Sb.⁶³, o státní službě, kterou se řídí státní zaměstnanci v rámci jejich

⁶⁰ Viz § 21 odst.2 písm. b) Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶¹ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶² Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶³ Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.

disciplinární odpovědnosti. Kárná odpovědnost státního zástupce může vzniknout právě nejen z důvodu porušení zákona, ale specifických služebních povinností, přičemž právě disciplinární odpovědnost je typickým znakem služebního poměru.⁶⁴

S ohledem na výše uvedené, kárným proviněním tedy rozumíme v první řadě zaviněné porušení povinností a dále zaviněné chování či jednání ohrožující důvěru v činnost státního zastupitelství, popřípadě snižuje důstojnost a vážnost funkce státního zástupce. Forma zavinění je jeden z důležitých předmětů dokazování v rámci kárného řízení v rámci určení adekvátní sankce. O tom blíže v následující kapitole. Nejčastějším zaviněním u kárných přestupků státních zástupců je zavinění nedbalostní, úmyslné činy zakládající kárnou odpovědnost jsou spíše výjimkou. Lze tedy konstatovat, že kárné provinění má tři skutkové podstaty. První, v praxi nejčastější, je porušení pracovních povinností. Druhým je jednání ohrožující důvěru veřejnosti v činnost, odbornost a postup státního zastupitelství, která je vyžadována od této instituce, a tedy i od státních zástupců samotných. Posledním je konečně jednání, popřípadě chování státního zástupce, které snižuje vážnost a důstojnost jeho funkce. Spadá sem tedy jak jeho aktivita na pracovišti, tak jeho činnosti a projevy mimo něj, tedy v soukromém životě.⁶⁵ Za kárné provinění pak lze státnímu zástupci v rámci kárného řízení uložit s ohledem na závažnost jeho provinění několik druhů kárných opatření, které blíže vymezuje ustanovení § 30 ZStZ⁶⁶ a budeme o nich blíže hovořit v níže v samostatné podkapitole.

Závěrem této kapitoly bych rád věnoval pár slov institutu zániku kárné odpovědnosti státního zástupce a rozporu, který se v současné době nachází v naší právní úpravě. Hmotněprávní úprava v rámci ZStZ⁶⁷ stanovuje v § 29 objektivní lhůtu dvou let pro zánik odpovědnosti za kárné provinění, podobně jako tomu je u promlčení v rámci práva trestního. Procesní úprava ŘVSSStZ⁶⁸ v ustanovení § 9 odst. 1 pak uvádí subjektivní lhůtu pro zahájení kárného řízení v délce 6 měsíců, a zároveň obsahuje i objektivní lhůtu v délce třech let. Je zde tedy konflikt hmotněprávního a procesněprávního předpisu upravující vliv plynutí času na zánik kárné odpovědnosti. Tento rozpor byl řešen až judikaturou Nejvyššího Správního soudu, konkrétně nálezem ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 2/2009, ve kterém zastal NSS názor, že předpis procesní povahy má za úkol umožnit procesní ochranu danou právem hmotným a nemůže tedy být na překážku, ani jinak hmotněprávní předpis měnit či rušit dle pravidel zákona pozdějšího či speciálního normu hmotněprávní.⁶⁹ V případě rozporu hmotněprávní

⁶⁴ Viz část IV. zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

⁶⁵ Viz § 24 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶⁶ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶⁷ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶⁸ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 2/2009.

a procesněprávní normy určující lhůtu určující vznik, potažmo zánik odpovědnosti, musí se použít úprava obsažena v normě hmotněprávní, tedy ustanovení § 29 ZStZ⁷⁰.

3.1.1. Svoboda projevu státních zástupců

V této části práce bych rád čtenáři představil dle mého názoru z etického hlediska zajímavou problematiku, které státní zástupci čelí a je riziková z pohledu kárné odpovědnosti, a to je svoboda projevu v jejich veřejném vystupování, která je z výše popsaných povinností asi nejhůře uchopitelná a byla opakovaně předmětem judikatury, jak uvedu níže.

V demokratickém právním státě je svoboda projevu zaručena všem bez výjimky. V rámci svých povinností však státní zástupci v tomto ohledu nesou určité omezení, jak jsem nastínil v podkapitole 2.3. a musí tedy ve svých veřejných projevech dbát na to, aby nesnížili vážnost a důstojnost své funkce. Podobně jako tomu je u jiných státních zaměstnanců, jejich svoboda projevu není nikterak omezena, pokud vystupují sami za sebe jako občané a nehovoří jménem úřadu, k něhož jsou zaměstnání, s výjimkou případů, kdy by došlo k porušení zákona.⁷² Jak také uvádí článek 26 odst. 2 Listiny⁷³, zákon může omezit nebo stanovit bližší podmínky svobody projevu u vybraných činností, či povolání, což je právě případ státních zástupců, protože vzhledem k jejich postavení jsou vážnost a důstojnost jejich profese natolik hodnotné, že se je zákonodárce tímto způsobem rozhodl chránit.

Dle ustanovení § 24 odst. 4 věta druhá je státní zástupce „*povinen zejména zdržet se nepřiměřené veřejné kritiky státního zastupitelství a výkonu jeho působnosti, jiných státních zástupců, soudců, advokátů a notářů*“⁷⁴. Ochrana tedy směřuje nejen na státní zastupitelství jako instituci, ale i na kolegy a další členy právnické obce, jmenovitě na příslušníky tradičních právnických profesí. Ve výše uvedené citaci zákona se však vyskytuje problematický, neurčitý pojem, který by měl být pro tyto případy rozhodující, a to je „*nepřiměřená kritika*“. Dotyčný bude vždy pravděpodobně považovat své vyjádření za přiměřené, naopak kritizovaný ho bude spíše vnímat jako přehnané. V těchto otázkách uvedl NSS ve svém rozhodnutí s odkazem na svou předešlou judikaturu následující: „*svoboda projevu, tedy i právo vyjádřit svůj názor i jiným způsobem, než jsou uvedené způsoby v odstavci 2 čl. 17 Listiny, a rozšiřovat informace, se*

⁷⁰ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁷¹ Viz čl. 17 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁷² KOUDELKA, Zdeněk, RŮŽIČKA, Miroslav, VONDRUŠKA, František. Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou. Praha. Nakladatelství Leges s.r.o., 2012, s. 292 ISBN 978-80-87212-25-7.

⁷³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁷⁴ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

nezastavuje před branami státního zastupitelství. Ochrana čl. 17 Listiny (čl. 10 cit. Úmluvy) zasahuje i sféru pracovní včetně výkonu funkce státního zástupce.“⁷⁵. Dále pak v rozsudku ze dne 12.6. 2012 uvádí: „*státní zástupci sice nepochybně nemají tak silné záruky nezávislosti jako soudci a princip nezávislosti se v rámci jejich činnosti často a nelehce střetává s principem subordinace, je však třeba mít na paměti, že to nemají a nemohou být bezvládné neodpovědné loutky v rukou svých nadřízených, ale nebojácni profesionálové reprezentující veřejný zájem*“⁷⁶. Toto je postoj, se kterým se mohu ztotožnit. Státní zástupce by měl být především silnou osobností a dosavadní kárná kazuistika ukazuje, že je zde snaha, aby se státní zástupce nebál kriticky vyjádřit k postupům, či osobám, se kterými nesouhlasí, ve společensky zdvořilé formě. Vzhledem ke svému postavení a společenské prestiži musí na toto zvláště státní zástupce dávat velký pozor. Z osobních konzultací, které jsem měl možnost mít s několika státními zástupci, kteří si nepřáli být jmenováni, jsem vyzozoroval dva postoje ohledně veřejného vyjadřování osobních názorů ve smyslu článku 17 Listiny. Jedni zastávají pohled, že dokud se drží profesních zásad, neváhají své názory prezentovat, ať už před tiskem, či na sociálních sítích. Druzí se již podvědomě obávají, že zbytečné veřejné vystupování by je mohlo profesně ohrozit, či vystavit kárnému stíhání. Taková možnost zde nepochybně existuje, a dále v této práci podobné případy budou i uvedeny, nicméně shledávám znepokojivým, že se někteří tohoto obávají obecně.

Takováto obava však nemá jasný podklad v žádném zákoně, ani judikatuře. Naopak bych vzhledem k závazku všech členů právnické obce zlepšovat rozšiřovat právní povědomí široké veřejnosti tuto aktivitu podporoval. Zvláště na sociálních sítích často dochází k neodborným debatám, kde by erudovaný názor, podložený věcnou argumentací pomohl zvýšit povědomí veřejnosti a v důsledku zlepšit vnímání práva i justičního systému veřejností.⁷⁷ Pochopitelně v takové formě, kterou neporuší zákon, ani etické normy, kterými se má státní zástupce řídit, a neohrozí případná probíhající vyšetřování.

Stanovování limitů a omezení svobody projevu je vždy ošemetná záležitost. Každý jednotlivec, ať už laik, či odborník, na toto může mít odlišný pohled. Určit tedy nějak exaktně přesnou hranici toho, co státní zástupce smí při svém postavení říkat, komentovat, nebo vyjadřovat, není dobře možné. Jedna pozorovatelná hranice zde nicméně je, a to je kritika institucí, či postupů, a oproti tomu kritika individuálních osob. Též se doporučuje zdrženlivost ohledně politických otázek.⁷⁸

---

⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. 12 Ksz 6/2011.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 12. 6. 2012, sp. zn. 1 As 51/2012.

⁷⁷ BRADÁČOVÁ, Lenka. Etika v trestním řízení. *Státní zastupitelství*. 2018. č. 5 s. 20.

⁷⁸ Viz například Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2016 sp. zn. I. ÚS 2617/15.

3.2. Kárné řízení

V této podkapitole bych se rád věnoval současné procesní úpravě řešení kárných provinění státních zástupců a významné novele z. č. 7/2002 Sb.,⁷⁹ o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů provedenou z. č. 314/2008 Sb.,⁸⁰ která měla v této oblasti zcela zásadní dopad, a to nejen pro státní zástupce, ale i další tradiční právnická povolání, jako jsou například soudci a soudní exekutoři. V současné době je kárné řízení vnímáno jako specifický druh soudního řízení, nicméně současná právní úprava žádnou přesnou definici neposkytuje.

Touto novelou, někdy též označovanou jakožto Pospíšilova reforma (tehdejší ministr spravedlnost) byl odstraněn původní dvouinstanční model s jurisdikcí obecných kárných soudů při Vrchních soudech v Praze a Olomouci s odvolací instancí k Nejvyššímu soudu v Brně a byl nahrazen modelem jednoinstančním, kdy dnes existuje pouze jeden kárný soud při Nejvyšším správním soudu, který má nyní v těchto věcech výlučnou působnost. Zároveň touto novelou byla odstraněna možnost odvolání jakožto opravného prostředku, k čemu se vrátím dále v této práci, neboť se jedná o kritizovanou a kontroverzní úpravu. Dále prošlo podstatnou změnou i složení kárných senátů a požadavky na jejich členy, čemuž se budu blíže věnovat na následujících řádcích.⁸¹

Ve světle výše zmíněné novely z. ŘVSSStZ bych nyní rád popsal její dopad na složení, výběr členů a pravomoci kárného senátu, tedy těch, kteří rozhodnutí o vině za kárné provinění a udílí tresty, přičemž o nich bude pojednáno v samostatné podkapitole níže. Jak jsem již zmínil, kárným soudem je nyní pouze NSS, bez existence jakékoliv odvolací instance. S ohledem na fakt, že tento kárný soud je příslušný pro řešení kárných provinění jak státních zástupců, tak i soudců a po novele i soudních exekutorů, tak pro úplnost bych rád uvedl, že přesné obsazení kárných senátů se odlišuje podle toho, čím kárné provinění se projednává, protože jednotlivá právnická povolání spadající pod tento zákon rozhodují odlišné senáty. Dále se už budeme zabývat pouze úpravou pro státní zástupce, která je obsažena v ustanovení § 4a odst. 1 z. ŘVSSStZ a v praxi ji vykonává kárný senát č. 12 při NSS. Tento kárný senát se v současné době skládá celkem ze šesti členů, a to ze dvou soudců po jednom z řad NS a NSS, kdy je vždy

⁷⁹ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

⁸⁰ Zákon č. 314/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ Taktéž.

soudce NSS předsedou a soudce NS jeho zástupcem, dále ze dvou státních zástupců, jednoho advokáta a v neposlední řadě zástupce odborné právnické veřejnosti, tedy například vysokoškolským pedagogem. Jejich funkční období čítá pět let, což je jedna z mála věcí, které novela zachovala. Rozhodují ve věci hlasováním, přičemž při rovnosti hlasů, který může při jejich sudém počtu nastat, se vydává zprošťující rozhodnutí.⁸² Tuto novou volbu sestavy kárného senátu pro státní zástupce považuji v tomto případě za zlepšení, protože oproti staré úpravě v něm nyní zasedají kromě soudců i sami státní zástupci, ale zároveň nemají většinu. Jako zvláště hodnotný přínos pro objektivitu zhodnocení řešených kauz zde shledávám úpravu v rámci novely, která přidala do kárných senátů účast právě zástupců z řad advokátů a zástupce odborné veřejnosti, kterým nehrozí „profesní“ solidarita se svými kolegy, což platí nejenom pro státní zástupce.

Za vhodnou považuji i současnou úpravu výběru konkrétních členů kárného senátu, kteří jsou vybíráni losem ze seznamů, což též považuji za dobrou záruku objektivitu, která zároveň eliminuje riziko ovlivnění složení kárného soudu. Soudci z řad NS a NSS jsou do seznamu zařazeni předsedou kárného soudu po vyjádření soudcovské rady svého příslušeného soudu. Nemůže se také jednat o funkcionáře těchto soudů. Přisedící z řad státních zástupců jsou pak na seznam zařazeni předsedou kárného soudu na návrh nejvyššího státního zástupce, který jich vybírá dvacet, přičemž musí vykonávat funkci státního zástupce minimálně tři roky, být pochopitelně bezúhonní a podobně jako u svých soudcovských kolegů, nemohou být funkcionáři, tedy vedoucím státním zástupcem či jeho náměstkem. Poslední seznamem je pak pro ostatní přisedící, tedy o advokáta a zástupce odborné veřejnosti, kterého jsou kandidáti zařazeni též předsedou kárného soudu. Tato tvorba sestavy počítá i s případným skončením ve funkci předčasně, proto se zároveň losují i náhradníci. Do rukou předsedy kárného soudu pak všichni přisedící musí složit slib „*Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.*“ Nesložení slibu má důsledek, že se na dotyčného hledí, jako by vylosován nebyl. V současné době je kárný senát ve věcech státních zástupců složen z pěti mužů a pouze jedné ženy. Zde bych byl názoru, že při lze o ideální objektivitu by nebylo od věci promítnout do zákonné úpravy rovné zastoupení, tedy tři a tři, protože i když se jedná o ne zcela rozhodující faktor, může se ze strany členů senátu do jejich pohledu na kárně obviněného promítnout.

⁸² Viz §4a zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

⁸³ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

Závěrem bych pro celkové doplnění uvedl, že zákon o ŘVSSStZ⁸⁴ vymezuje kárné řízení ve vztahu k veřejným žalobcům jako řízení, kde se posuzuje kárná odpovědnost státního zástupce za kárné provinění a popřípadě jeho způsobilost vykonávat nadále funkci státního zástupce dle ustanovení § 2 z. ŘVSSStZ. Jak jsem uvedl v podkapitole 3.1., zde se projevuje zvláštní postavení státních zástupců vzhledem k jejich specifickému postavení v rámci jejich pracovního vztahu k státu a jejich zvláštních povinností. Tento fakt konstatoval i Ústavní soud slovy „*kárné řízení se soudci obecných soudů (a státních zástupců) není řízením o trestním obvinění. Jedná se o řízení svou povahou disciplinární, nejde o "klasickou" civilní ani trestní věc, nýbrž o řízení s osobami, jež jsou ke státu ve služebním (či obdobném) poměru; je v něm sice rozhodováno o odpovědnosti za nesplnění povinnosti stanovené právním předpisem, avšak týká se pouze specifických povinností.*“⁸⁵. Dalším zajímavým faktem, který stojí za zmínění, je přesun této agendy právě do soustavy správního soudnictví, které běžně žádnou sankční pravomoc nemá, typický je pro tuto soustavu naopak kasační princip.

3.2.1. Kárná žaloba

V této podkapitole bych rád stručně obsáhl problematiku, jak se kárné řízení se státními zástupci zahajuje, na čí návrh může být zahájeno a proti komu a jaké formální náležitosti musí takový návrh splňovat, aby bylo kárné řízení zahájeno řádně.

Stejně jako v původní úpravě, tak i v novelizované podobě zůstalo, že kárné řízení lze zahájit jen a pouze na návrh. Stejně tak zůstaly zachovány důvody, pro které je možné zahájit kárné stíhání. Obligatorní náležitosti návrhu na zahájení kárného řízení jsou následující: jméno osoby, proti které má být řízení zahájeno, označení a popis skutku, ve kterém navrhoval spatřuje kárné provinění včetně jemu dostupných důkazů, o které svůj návrh opírá a v neposlední řadě návrh trestu, který by měl být uložen. Kárný senát však tímto návrhem trestu není nikterak vázán a otázka, zda vůbec udělí kárné opatření nebo od něj upustí, popřípadě jaké opatření udělí, je tedy pouze na posouzení kárném senátu.⁸⁶

V řízení před kárným soudem budou vystupovat dva účastníci. Navrhovatel a státní zástupce, jemuž je kladeno za vinu kárné provinění. Navrhovatelů, tedy subjektů s aktivní legitimací pro podání takového návrhu zná zákon pět a vymezuje je v ustanovení § 8 odst. 5 z. ŘVSSStZ. Nejširší oprávnění má ministr spravedlnosti jakožto představitel moci výkonné, do které státní zastupitelství spadá, a nejvyšší státní zástupce jako vedoucí celé soustavy státních

⁸⁴ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

⁸⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 3061/09.

⁸⁶ Viz § 9 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o státním zastupitelství.

zastupitelství. Ti mohou podat návrh na zahájení kárného řízení proti jakémukoliv státnímu zástupci. Dalšími třemi aktivně legitimovanými subjekty jsou vedoucí státních zastupitelství, tedy vedoucí vrchního, krajského, a okresního státního zastupitelství, a to vždy pro státní zástupce v rámci svého úřadu a všech pod něj spadajících. Vrchní státní zástupce může tedy podat návrh jak na státní zástupce Vrchního státního zastupitelství, tak na státní zástupce krajských a obvodních státních zastupitelství. Obvodní státní zástupce pouze na ty pracující na jeho obvodu. Tento hierarchický model aktivní legitimace silně odráží značnou míru dozorových pravomocí v rámci soustavy státního zastupitelství.

Dále bych rád zmínil problematiku absence povinnosti podat návrh na zahájení kárného řízení ze strany aktivně legitimovaných osob, v čemž spatřuji nejen pochybení v rámci zákonné úpravy kárného řízení. Narozdíl od úpravy v rámci z. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, konkrétně ustanovení § 2 odst. 3, který vymezuje zásadu legality, tedy *„Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak“*⁸⁷. Z. ŘVSSStZ však žádnou takovou úpravu neobsahuje. Pro aktivně legitimované subjekty se tak jedná o oprávnění podat návrh na zahájení kárného řízení, nikoliv o jejich povinnost, což pochopitelně umožňuje, aby případnou věc nechali být a věc vyřešili neformálně. Důvodů k tomu může být prakticky celá řada. Státních zástupců není mnoho, často se vzájemně znají, ať už z dob studia, účasti na konferencích, školení a dalších podobných shromáždění, či jen chtějí projevit solidaritu se svými kolegy a jejich případná pochybení neřešit touto formální cestou. Je tedy především na vedoucích státních zástupcích jako jednotlivcích, jak vážně budou tuto problematiku stíhat. Dalším problémovým faktorem zde mého názoru je, že osoby s nejširší aktivní legitimací se ne vždy dozví rozhodné skutečnosti pro podání návrhu čistě proto, že reálně nemá čas a možnosti detailně sledovat dění na podřízených státních zastupitelstvích. Je tu tedy problém, kdy osoby, které se spíše dozví o možném jednání zakládající kárnou odpovědnost to spíše nebudou stíhat z důvodu své větší osobní vazby na proviněného. V tomto ohledu byla novela z. ŘVSSStZ dle mého názoru zlepšením, protože prodloužila subjektivní lhůtu pro podání návrhu ze dvou na šest měsíců, čímž se zvýšila šance, že se někdo další o případném pochybení dozví a bude ho formálně řešit a zároveň umožní lepší opatření důkazů ze strany navrhovatele, neboť má více času na jejich zajištění. Zároveň také ubude případů, kdy by zájem na zahájení byl, ale vedoucí nadřízených státních zastupitelství se okolností nedozvěděli včas a původní dvouměsíční lhůta třeba již uběhla.

---

⁸⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

V neposlední řadě bych rád ještě upozornil na další absenci v rámci zákonné úpravy kárné odpovědnosti státních zástupců. Například v ustanovení § 35 z. č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník najdeme úpravu vyloučení z promlčení některých trestných činů z důvodu jejich velké společenské škodlivosti a závažnosti⁸⁸. Úprava kárné odpovědnosti opět tento institut zcela absentuje a stanovuje pouze jednu objektivní lhůtu pro podání návrhu na zahájení kárného řízení v délce třech let. Kárná provinění jsou tak, řekněme, jednoho druhu, a jejich jediné odlišení co se závažnosti týče, se projeví až skrze udělené kárné opatření, což považuji za lehce nedostatečnou úpravu, a některá jednání by zasloužila delší promlčecí dobu, popřípadě být zcela nepromlčitelná. Pro uvedení příkladu, kde bych spatřoval vhodnost takové úpravy, je rozhodnutí NSS, kde šlo o jeden z výjimečnějších případů, kdy byl uložen trest odvolání z funkce státní zástupkyně nejvyššího státního zastupitelství z důvodu poskytnutí rozhovoru, jehož části pak byly zpřístupněny široké veřejnosti skrze tento deník. V rozhovoru uvedla, že je v současné době motivována setrvat ve funkci z důvodu čistě majetkových, konkrétně z důvodu splácení hypotéky, i když veřejnost může mít pochybnosti o její důvěryhodnosti z důvodu jejích léta starých kontaktů s rodinou, která je veřejně spojována v kriminálním prostředí. Přímou publikovaný nadpis „*Státní zástupkyně se přátelila s rodinou mafiana*“⁸⁹ již sám o sobě zakládá nenapravitelnou škodu na veřejném vnímání státního zástupce jako jednotlivce, i soustavy jak ocelku. Kárným proviněním však byly velmi neuvážené výroky uvedené v rozhovoru s novinářem zmíněného deníku na půdě NSZ, nikoliv její inkriminující kontakty, ve kterých bych osobně spatřoval větší problém, nicméně tyto byly již promlčené. Natolik zásadní jednání, které může skutečně vážně ohrožovat důvěru občanů v nezávislost státního zastupitelství, zvláště u tak vysoce postavených žalobců, jako jsou ti při nejvyšším státním zastupitelství, by bylo na místě mít detailnější úpravu a delší promlčecí lhůty, nebo, jak jsem předeštel výše, je možné uvažovat o vyloučení z promlčení.

Závěrem této kapitoly bych ještě podotkl, že novelou došlo k výraznému prodloužení lhůty pro zahlazení kárného postihu, a to z původního jednoho roku na pět let. Osobně mi tato změna přijde poněkud drastická, nicméně v určitém ohledu motivující pro dotčené osoby, aby se skutečně vyvarovaly takových pochybení, které by kárnou odpovědnost mohly zakládat, a zároveň umožňuje následnou eskalaci kárných opatření v případě opakovaných pochybení, jak blíže popíšu níže v podkapitole zvláště věnovanou kárným opatřením.

---

⁸⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 2/2008-124.

3.2.2. Absence řádného opravného prostředku v kárném řízení

V rámci této podkapitoly bych se rád věnoval tolik kontroverzní a často diskutované zákonodárcem zvolené úpravě v rámci novely z. ŘVSSStZ, která změnila původní dvojinstanční systém kárného řízení na řízení jednoinstanční a reálně tak odstranila možnost odvolání proti rozhodnutí kárného senátu.

Původní model před novelou z roku 2008 umožňoval podat do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí odvolání k Nejvyššímu soudu, tedy stejně, jako je tomu dodnes v rámci správního řízení, či řízení občanskoprávního. Toto odvolání tedy bylo i v porovnání s jinými odvětvími velice tradičně upraveným řádným opravným prostředkem. Aktivně legitimovanými subjekty byl v první řadě pochopitelně státní zástupce, proti kterému se řízení vedlo, a dále také návrhové, ministr spravedlnosti a nejvyšší státní zástupce, a to jak ve prospěch, tak v neprospěch kárně obviněného. Jednalo se prakticky o identické osoby, jako jsou aktivně legitimované osoby pro podání návrhu na zahájení kárného řízení.⁹⁰

Současná právní úprava nicméně odvolání vylučuje, jak říká ustanovení § 21 z. ŘVSSStZ, nicméně připouští jeden mimořádný opravný prostředek v podobě návrhu na obnovu kárného řízení dle ustanovení § 22 stejného zákona.

Tato nová neblahá úprava se setkala se značnou nelibostí ze strany dotčené odborné veřejnosti, státní zástupce nevyjímaje. Bývalý předseda NSS zvolenou úpravu označil dokonce za absurdní.⁹¹ NSS podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení celého zákona č. 7/2002Sb., a to právě kvůli nové jednoinstančnosti a s ní spojené absentující možnosti řádného opravného prostředku, která je přímo v novelizované verzi uvedena. ÚS se tedy zabýval touto otázkou a vyjádřil se tak, že právo na odvolání, a tedy na dvojinstantčnost, je ústavně garantováno pouze pro řízení trestní a pro kárné řízení žádná taková ústavní garance není. V této otázce se zabýval aplikací čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, který uvádí „*Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně.*“⁹² a zda je možné ho aplikovat na kárné řízení podle napadeného zákona. Nicméně taktéž shledal, že tato aplikace možná není s odkazem na judikaturu Evropského soudu ze dne 8. června 1976⁹³, který obsahuje tři posuzovací kritéria,

⁹⁰ Viz § 21 odst. 4 zákona ŘVSSStZ, ve znění před účinností zákona č. 314/2008 Sb (velká novela).

⁹¹ Mazanec pokládá kárné řízení se soudci a státními zástupci bez možnosti odvolání za absurdní. Česka-justice.cz [online]. Media Network s.r.o., publikováno 21. 11. 2018 [cit. 06. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/11/mazanec-poklada-karne-rizeni-se-soudci-statnimi-zastupci-bez-moznosti-odvolani-za-absurdni/>.

⁹² Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁹³ Rozsudek Evropského soudu ze dne 08. června 1976, Engel a ostatní proti Nizozemí, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72.

podle kterých lze určit, zda se jedná o trestní řízení, či nikoliv, a zda lze tedy aplikovat zmíněnou úpravu v rámci Úmluvy. Zkoumá se zde, zda je posuzovaný čin upraven trestním právem, dále povaha zkoumaného činu, zda je trestný či nikoliv, a v neposlední řadě, jaká je možná sankce za tento čin zbavení osobní svobody, či peněžitý trest. Ve světle těchto kritérií dospěl ÚS k závěru, že kárné řízení nelze vnímat jako řízení trestní. Návrh byl odmítnut a v bodě ohledně zrušení § 21 z. ŘVSSStZ zamítnut a novela byla tedy schválena ze strany ÚS Nicméně v současné době se stává, že je to právě ÚS, který musí rozhodovat o ústavních stížnostech, které nemají odkladný účinek, proti rozhodnutím v kárných řízeních, protože je to vedle možnosti obnovy řízení jediný možný prostředek, který nicméně může napadené rozhodnutí pouze zrušit. Jak ÚS sám konstatoval ve svém usnesení „*Svou kasační pravomoc Ústavní soud neužívá k tomu, aby již pravomocně skončené kárné řízení perfekcionista vylepšoval, případně aby svými zásahy "trestal" soud za porušení procesních předpisů. Z hlediska ústavněprávního přezkumu je zde rozhodující spravedlnost kárného řízení jako celku.*“⁹⁵

S tímto závěrem ústavního soudu nicméně nemohu zcela souhlasit, a to z několika důvodů. Dle mého názoru jakékoliv formální řízení potřebuje a mělo by mít nějakou formu řádného opravného prostředku, zvláště pak takové, které umožňuje tak zásadní sankci, jakou je zbavení funkce, která zasahuje do života dotčeného naprosto zásadním způsobem. Jakkoliv složený senát nemůže z čistě objektivních důvodů garantovat správnost každého svého rozhodnutí. Tedy přinejmenším v případě, že je uložen trest odvolání z funkce, by měl být nějakou opravný prostředek dostupný. Dále považuji změnu této úpravy za snížení již dosažené ochrany, když zde byl dvojinstanční systém. Nicméně k tomuto ÚS ve svém nálezu uvedl „*nezpůsobuje protiústavnost napadeného zákona (resp. jeho ustanovení § 21) ani fakt, že jednoinstanční model kárného řízení byl zaveden poté, kdy již po určitou dobu existoval model dvouinstanční. Tuto změnu nelze vnímat-jak činí navrhovatel-jako ústavně zapovězené snížení standardu procesní ochrany základních práv.*“⁹⁶ Zde se musím plně přiklonit k názoru, který zastal NSS ve svém návrhu a toto rozhodnutí ÚS nepovažuji za šťastné.

3.3. Kárná opatření

V této podkapitole se budu věnovat jednotlivým druhům kárných opatření, které lze státním zástupcům uložit v rámci kárného řízení, s ohledem na jednání, popřípadě nekonání,

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09.

⁹⁵ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 1870/13. In: ASPI [právní informační systém], Wolters Kluwer ČR [cit. 09. 03. 2022].

⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09.

kteře jejich kárnou odpovědnost zakládá, jejich zákonnému vymezení a kdy lze upustit od jejich uložení, popřípadě jak jinak lze pochybení veřejných žalobců řešit.

Pro začátek připomenu, že při kvalifikaci kárného provinění je zkoumáno kárným soudem, zda státní zástupce porušil své povinnosti, jak je stanovuje § 24 z. o státním zastupitelství a do jaké míry. Poté také zda toto jednání splňuje zákonem požadované znaky kárného provinění ve smyslu § 28 stejného zákona, který zároveň obsahuje tři základní skutkové podstaty, jak jsem blíže rozebral v kapitole 3.1.

Kárných opatření najdeme v zákonné úpravě v rámci ustanovení § 30 z. o státním zastupitelství celkem tři. Prvním, nejmírnějším sankčním prostředkem, je důtka. Dále pak snížení platu až o 30 % na dobu jednoho roku a v případě opětovného udělení tohoto opatření až na léta dvě. Rozhodná je zde doba do zahlazení kárného postihu, v současné době tedy pět let. Třetím, nejzávažnějším opatřením, je pak odvolání z funkce⁹⁷.

Výběr druhu opatření je zcela na vůli kárného soudu, i když návrh na zahájení kárného řízení jej též musí obsahovat. Kárný senát nicméně stále může rozhodnout jen o skutku uvedeném v návrhu.⁹⁸ Zde musím shledat opět určitý nedostatek v zákonné úpravě, protože ZStZ, ani z. ŘVSSStZ neobsahuje žádná kritéria, podle kterých by se měla závažnost jednání dotčených osob posuzovat, a tedy i tato otázka je plně na uvážení kárného soudu.

Důtka je nejmírnějším z možných sankcí, která se co do povahy podobá písemné výtce, kterou může dát vedoucí státní zástupce svým podřízeným státním zástupcům. Tuto možnost dává ustanovení § 30 odst. 3 ZStZ. Ta je nicméně méně formálním řešením, protože se zde nezahajuje kárné řízení, a tedy se ani nevyslovuje vina a neukládá sankce. Určitým pozitivem je pro dotčeného, že pro tentýž skutek, co mu byla udělena písemná výtka, již nelze zahájit kárné řízení. Její udělení v minulosti by však bylo relevantním faktorem pro kárný senát při posuzování osobnosti kárně stíhaného, pokud by k němu došlo pro jiné skutek, a dále také pro další kariérní postup státního zástupce, když se bude například ucházet o vyšší pracovní pozici. Důtka je užívána jako vhodné opatření hlavně v případech, kdy je jedná o první pochybení dotčeného řešeného kárným řízením, či u pochybení mírnějšího, či ojedinělého charakteru.⁹⁹

Snížení platu je oproti důtce závažnějším opatřením, a statisticky také nejčastěji užívaným (blíže v podkapitole 3.4.1.) díky své flexibilitě, co se míry délky trvání týká.

Krajním a posledním možným opatřením, odvolání z funkce, tedy situace, kdy je sankcí ukončení pracovního poměru státního zástupce, je vyhrazeno pro případy, kdy došlo

⁹⁷ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 04.04. 1995, sp. zn. Can 4/95.

⁹⁹ Vzhledem k její povahové podobnosti k postupu dle § 30 odst. 3 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

k závažnému a hrubému, popřípadě i opakovanému, porušení povinností státního zástupce a jeho další setrvání v rámci soustavy SZ by mohlo ohrožovat její důvěryhodnost a pracovní efektivitu. Statisticky se jedná o opatření, které se naštěstí objevuje vzácně, nicméně takové případy zde byly.

Pro úplnost je zde ještě jedna možnost řešení, a to je upuštění od uložení kárného opatření, který lze použít, pokud kárný senát dospěje k závěru, že samotné projednání věci je postačující, jak umožňuje ustanovení § 30 odst. 2 ZStZ. V tomto případě sice není státnímu zástupci přímo uděleno žádné přímé kárné opatření, nicméně je zde vyslovena vina v rámci výroku rozhodnutí. Užitečné především u drobných či ojedinělých pochybení, především pokud sama osobnost dotčeného státního zástupce dává dostatečnou záruku, že si je vědom svého pochybení a že vyvine veškerou snahu, aby se situace neopakovala.

3.3.1. Dohoda o vině a kárném opatření

V posledních letech se relativně stále nově velice rozšířila aplikace institutu dohody o vině a kárném opatření v rámci kárných řízení, a to jak pro soudce, tak pro státní zástupce, i exekutory. Tato praxe je možná skrze ustanovení § 25 z. ŘVSSStZ, který umožňuje přiměřené použití ustanovení v rámci trestního řádu, protože samotný z. ŘVSSStZ vlastní úpravu tohoto institutu neobsahuje a používá se tedy ustanovení § 314r trestního řádu. Sám NSS se k tomuto vyjádřil ve svém Usnesení takto „na základě § 25 zákona č. 7/2002 Sb., lze v již zahájeném řízení o kárné odpovědnosti soudce přiměřeně použít právní úpravy institutu dohody o vině a trestu (kárném opatření) podle § 314o a násl. trestního řádu“¹⁰⁰. Tento relativně novodobí postup byl poprvé aplikován v rámci kárné agendy NSS v roce 2018 ve věci soudce¹⁰¹, prvního státního zástupce pak v listopadu roku 2019¹⁰². Kárné řízení musí být nicméně stejně zahájeno a kárný senát se musí seznámit s okolnostmi případu, než takovou dohodu schválí, popřípadě zda jí svou aprobaci vůbec udělí. A contrario se zde vychází z dikce § 314r odst. 2 věty první Tr. řádu. Stejně tak od navrhovatele a kárně stíhaného se očekává, že při sjednávání dohody náležitě zohlední individuální okolnosti případu, tak předešlou relevantní kárnou judikaturu NSS. Aktivní používání tohoto institutu s sebou dle mého názoru nese řadu výhod, a dle četnosti jejího užití ji spatřují i navrhovatelé, kárně obvinění, i kárné senáty. V první řadě samozřejmě pomáhá ušetřit čas při přípravě kárného návrhu a celého kárného řízení obecně, protože kárně obviněný musí uznat vinu a rozpornost rozhodných tvrzení tak odpadá. Zároveň akt uznání viny je dobrým

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17. 1. 2019, č. j. 13 Kss 5/2018-71.

¹⁰¹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze 15.04. 2019, sp. zn. 11 Kss 8/2018.

¹⁰² Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 20.11. 2019, sp. zn. 12 Ksz 5/2019.

prvním krokem na nápravu dotyčného a naznačuje zdravou míru sebereflexe, což se pak může promítnout do výběru mírnější sankce.

3.4. Vybraná kazuistika kárných nálezů souvisejících s etikou

Jak bylo řečeno již dříve, státní zástupce je povinen se vystříhat všeho, co by mohlo ohrožit vážnost funkce státního zástupce či důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství, a to jak v pracovním, tak osobním životě, k čemuž ovšem ne vždy dojde.

Pro přiblížení a demonstraci jak etické, tak sankční problematiky bych závěrem této práce rád představil několik praktických příkladů z rozhodovací praxe kárného senátu. Případy byly vybrány z dosavadní kazuistiky kárného soudu tak, aby ve svém souhrnu obsahovaly všechny dostupné způsoby ukončení kárného stíhání, tak co nejvíce odlišné skutkové situace, a to především v závažnosti pochybení, tak vybranými sankčními opatřeními. Rozebrány budou rovněž rozhodující faktory pro kárný senát při rozhodování o vině a výběru daného kárného opatření, pokud bylo uloženo, s ohledem na výše představený výčet možností, které kárný soud má k dispozici. V samostatné podkapitole se pak statisticky podíváme na to, v jaké oblasti státní zástupci nejvíce chybují a jaké jsou jejich nejčastější kárné prohřešky.

Prvním řešeným případem bude kauza státní zástupkyně, která byla kárně stíhána za to, že telefonovala jiné státní zástupkyni ve věci jejího zetě, který byl toho času zadržen. Obstarala si proto na dosahovou státní zástupkyni v této věci číslo a v pozdních hodinách jí zavolala. Představila se jako státní zástupkyně a jako kolegyně se jí snažila vysvětlit složitou rodinnou situaci. Tento rozhovor dotčená státní zástupkyně pochopitelně brala jako snahu o ovlivnění jejího rozhodnutí a celou věc nahlásila. O případu kárný soud rozhodl 18. 11. 2020 12 Ksz 1/2020, kterým byla uznána vinou a byla jí udělena důtka ¹⁰³. Kárný soud dospěl k závěru, že obviněná si musela být přinejmenším vědoma, že telefonováním v pozdních hodinách, uvedením své funkce a líčením rodinné situace zadrženého přinejmenším může vyvolat pocit, že se pokouší ovlivnit její rozhodnutí v jeho věci. Za zajímavý považuji argument obhajoby, že se jednalo o interní rozhovor v rámci soustavy SZ a nemůže být tedy vnímán jako ohrožující důvěru v činnost SZ. Ten však nemohl obstát. NSS se odkazuje na svou předešlou judikaturu, ve které jasně uvádí: „*Na tom nic nemění obhajoba kárně obviněného, že rozhovor mezi kárně obviněným a Mgr. H. byl veden mezi dvěma státními zástupci uvnitř státního zastupitelství a nemohla tak být ohrožena důvěryhodnost státního zastupitelství před veřejností. Nelze se domnívat, že to, co se odehraje v kancelářích státního zastupitelství, za nimi zůstane skryto navždy a veřejnost se*

¹⁰³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 18. 11. 2020. sp. zn. 12 Ksz 1/2020.

*o těchto dějích nedozví.*¹⁰⁴ Veškerá neetická, potažmo dokonce jednání zakládající kárnou odpovědnost budou prováděna dotčenými právě tak, aby se o nich, pokud možno, nedozvěděl nikdo, natož širší veřejnost, už ze samotné podstaty věci. V případě vejítí ve známost je pak škoda na pověsti a důvěru v celou instituci ohrožena o to víc. Kárný soud zde sice konstatuje, že snaha o ovlivnění jiného státního zástupce ve prospěch soukromého zájmu je typově závažným kárným proviněním, pro což také nakonec nepřistoupil k upuštění od uložení kárného opatření, nicméně v rámci posouzení okolností případy a osoby kárně obviněné změnil kárné opatření z navrhovaného snížení platu pouze na důtku. Rozhodnými faktory bylo, že obviněná působí jako státní zástupkyně již 35 let, její pracovní výsledky jsou v pořádku, do této doby kárně netrestaná, a její jednání bylo jednorázového charakteru, od kterého navíc rychle upustila. Navíc nikdy přímo nepožádala o propuštění jejího zetě, nicméně jí muselo být jasné, že takovéto jednání může působit jako nátlak k tomuto závěru. Její jednání proto soud vyhodnotil jako úmysl nepřímý. Jsem rád, že kárný soud pamatoval také na lidský přesah případu, kdy dcera dotčené byla doma sama s nemocným dítětem, v těhotenství a sama trpící zdravotními obtížemi. Její matka mohla tedy stresovou situaci vnímat jako zdraví ohrožující faktor jak pro svou dceru, tak její nenarozené dítě. Osobně tedy její motivaci k závadnému jednání chápu a neshledávám ji osobně ani nějak nemorální, právě spíše naopak. Nicméně jako letitá státní zástupkyně, znající jak zákon, tak etické kodexy státních zástupců, si musela být vědoma závažnosti takového jednání, který nelze omluvit ani starostí o rodinu. Velice tedy souhlasím s řešením, které kárný soud zvolil, tedy opatření spíš symbolického charakteru, ale majícího význam, kdyby došlo k opakování a zároveň nezasažení do finančního zabezpečení rodiny v tak složité situaci.

Druhý případ, kterému se chci níže věnovat, se zabývá otázkou konzumace medikamentů a alkoholu na pracovišti, na kterém lze i dobře demonstrovat pozitiva institutu dohody o vině a kárném opatření. Tento problém byl bohužel řešen judikaturou mnohokrát a jednalo se o velmi časté provinění. Řádný výkon práce státního zástupce vyžaduje nejen teoretické odborné znalosti, ale zcela jistě i vysoký morální kredit a důstojnost vystupování, jak jsem v této práci již zmínil, což není reálně s konzumací alkoholu, a to především v pracovní době, příliš slučitelné, neboť značně ovlivňuje nejen úsudek, ale i formu a způsob vystupování vůči jiným. Státní zástupkyni zde bylo kladeno za vinu, že se dvakrát účastnila soudního jednání pod vlivem léků, jejichž efekt mohl být zaměnitelný s opilostí, především nejistota v mluvě. Dále pak dva incidenty na pracovišti, kdy byla přítomna evidentně pod značným vlivem, který šel v první případě poznat jen ze vzduchu vycházejícího z kanceláře, v druhém případě dokonce usnula přímo na spisu, který jí byl předán jako věc k okamžitému vyřízení, nicméně ochrana veřejného

¹⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 5. 3. 2013, čj. 12 Ksz 14/2012-78.

zájmu a včasné vyřízení věci, v tomto případě zkrácené přípravné řízení, nelze provádět s 2,81 promile v krvi, navíc už v brzkém odpoledni. Takové jednání pochopitelně snižuje důstojnost značným způsobem, a zvláště nevhodné vystupování v rámci soudního jednání je z mého pohledu nepřipustné, protože jestli má být někde držena profesionalita a důstojnost na opravdu vysoké úrovni, mělo by to být právě při soudním jednání. Nezapomínaje na pocit, jaký to asi zanechá na obžalovaném, když vidí, že člověk, který stíhá nějaké jeho životní pochybení, je opilý, nebo působí opile, ve chvíli, kdy pronáší závěrečnou řeč v jeho věci. Kárný soud zde vyslovil vinu a schválil dohodou sjednané opatření, tedy snížení platu ve výši 15 % na dobu jednoho roku. Tento druh opatření je poměrně ustálený v rozhodovací praxi kárného soudu v podobných případech.¹⁰⁵ Kárný soud pak dále posoudil dohodu tak, jak jsem uvedl v podkapitole 3.3.1. V tomto případě byla užitečná zejména v prvních dvou bodech (medikamenty), kde by byla důkazní situace ztížena. Soud pak pozitivně ohodnotil v rámci dodatečného dokazování v rámci schválení dohody nejen dosavadní vynikající pracovní výkon obviněné, který dosahoval takových kvalit, že byla školitelkou právních čekatelů, a především pak její projevenou lítost a nástup na protialkoholní léčbu, kterou v době vydání rozhodnutí úspěšně absolvovala (z tohoto důvodu bylo provedeno dodatečné dokazování, protože ověření této zkušenosti kárný senát považoval za nezbytné pro schválení dohody¹⁰⁶). Další excesů se již nedopustila.¹⁰⁷

Pro srovnání uvedu starší případ, kdy si dva státní zástupci přivodili stav opilosti na pracovišti a následně obtěžovali kolegyni nežádoucím, neuctivým a diskriminujícím způsobem. Kárný soud však přihlédl k tomu, že se jednalo o ojedinělý a výjimečný exces v případě obou obžalovaných, kdy jejich předešlé pracovní výsledky byli vynikající a kárného prohřešku si nikdy předtím nedopustili. Taktéž přihlédl k mezilidským vztahům na pracovišti, protože všichni zúčastnění byli letití přátelé a oba obžalovaní projevili hlubokou lítost nad svým chováním během ústního jednání před kárným soudem. Ten ve světle vysokých nároků kladených na státní zástupce a povaze celé situace nakonec upustil od uložení kárného opatření pro oba obžalované.¹⁰⁸

Třetí případ je poměrně výjimečný svou závažností. Obviněný se v tomto případě opakovaně na veřejnosti objevoval opilý a v místech, kde byl jako státní zástupce znám, hrál na automatech, často do ranních hodin. Aby toto financoval, často si půjčoval od různých subjektů, a to i z řad justice. Nad to se zadlužil do takové míry, která musela být řešena cestou oddlužení,

¹⁰⁵ Rozhodnutí NSS jako soudu kárného ze dne 16. 12. 2020, čj. 12 Ksz 5/2020.

¹⁰⁶ Viz Rozhodnutí NSS jako soudu kárného ze dne 20. 11. 2019 zp. zn. 12 Ksz 5/2019, kde kárný soud toto pravomoc dovodil.

¹⁰⁷ Rozhodnutí NSS jako soudu kárného ze dne 16.02 2021 zp. zn. 12 Ksz 5/2021.

¹⁰⁸ Rozhodnutí NSS jako soudu kárného ze dne 05. 03. 2013, čj. 12 Ksz 13/2012.

kdy jeho celkový dluh dosáhl téměř 4,5 milionu korun. Na tomto případě se dá dobře demonstrovat další faktor profesionality, která se od státních zástupců žádá i v soukromém životě, a to potřeba správy vlastního majetku takovým způsobem, aby skrze něj nebylo možno ohrozit řádný výkon funkce státního zástupce. Řízení bylo nakonec zastaveno z důvodu zániku funkce státního zástupce podle ustanovení § 21 odst. 2 písm. b), tedy z důvodu pravomocného odsouzení obviněného pro úmyslné trestné činy podvodu a úvěrového původu, které byly nejspíš spáchány právě z důvodu jeho zadlužení. V opatření, které by za těchto okolností bylo uloženo, můžeme tedy pouze spekulovat, nicméně dle mého názoru by připadalo v úvahu snížení platu, které by však celou situaci dotyčného nějak nevyřešilo, a s ohledem na fakt, že v rámci odsouzení za zmíněné trestné činy mu bylo uloženo i ochranné opatření ve formě ochranného léčení na patologické hráčství, mohlo by se tedy jednat i o jednu z mála situací, kde by bylo na místě zvažovat kárné opatření zbavení funkce, protože člověk, který veřejně pije do ranních hodin, prosí o peníze u kolegů a skrze dluhy a vedené exekuce je velice zranitelný, co se například úplatků týče, nemá osobní, ani morální kredit zastupovat veřejnou žalobu a obžalovávat ostatní za velmi podobné jednání, kterého se dopouští sám.¹⁰⁹

Poslední rozebranou situací bude případ státního zástupce, který byl kárně obviněn z toho, že v případě, který dozoroval, nepropustil v zákonné lhůtě zadrženého z vazby. Tento případ jsem zvolil z několika důvodů. První je, že navrhovatel zde spatřoval pochybení v postupu, který měl za následek z jeho pohledu nezákonné držení ve vazbě, tedy velmi závažné pochybení zasahující do práva na osobní svobodu dotčeného, garantované mu čl. 8 Listiny. K celé situaci došlo z důvodu, že kárně obviněný přistoupil k opakovanému vzetí do vazby, které dohromady přesáhlo zákonných 48 hodin z důvodu změny právní kvalifikace skutku, a měl tedy za to, že postupuje v souladu se zákonem. Kárný soud zde tedy zkoumal otázku, zda zastání chybného právního názoru může být kárným proviněním, či za jakých podmínek. Tato otázka byla řešena opakovaně, a to nejen u státních zástupců. V případě soudců byla tato otázka vyřešena judikaturou tak, že aby případně chybný právní názor mohl být vnímán jako kárné provinění, musí splňovat ještě další podmínky, přičemž na státní zástupce je též dle existující judikatury možné tyto závěry použít. Kárný soud uvedl k tomuto posuzování následující: *„Ostatně proces nalézání práva může být komplikovaný a nejednoznačný. Právě proto, že ani trestní právo není kauzální disciplínou přinášející vždy jediný možný výsledek, je důležitý systém posouzení věci v jednotlivých fázích trestního řízení, v nichž lze eliminovat případná pochybení učiněná v předchozím stádiu. K nápravě nedostatků činnosti státního zástupce v trestních věcech by tak především mělo sloužit řízení před soudem, nikoliv podání kárného návrhu po právní moci*

¹⁰⁹ Rozhodnutí NSS ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 12 Ksz 8/2017-109.

zprošťujícího rozsudku. V opačném případě by totiž funkce veřejného žalobce byla mimořádně rizikovou záležitostí, jež by státní zástupce odrazovala od vedení trestního řízení ve skutkově složitých či právně sporných případech, u nichž existuje reálná možnost zproštění obžaloby. Zbavení státní zástupce odvahy stíhat a žalovat právě takové skutky by nepochybně představovalo velmi nežádoucí důsledek hrozby jejich postihu v kárném řízení za vynesení zprošťujícího rozsudku, který nelze připustit.“¹¹⁰ Aby bylo možné založit kárnou odpovědnost na chybném právním názoru, musí být jeho chybovost zcela jednoznačná, v rozporu s ustálenou judikaturou a jako názor tedy nehajitelný. V opačném případě by pak skutečně nastávaly nastat situace, kdy se budou dotčení cítit zastrašeni výkladem nejasného či komplikovaného případu pod hrozbou sankce, což je stav, který jistě nikdo nechce, pokud má práva zůstat disciplínou živou. V našem případě kárný soud shledal, že právní názor obviněného ohledně opakovaného uvalení vazby je obhajitelný, protože změna právní kvalifikace skutku by skutečně mohla způsobit, že by se mohl dotyčný začít skrývat, a to z důvodu mnohem vyššího hrozícího trestu, a zprostil ho proto obvinění. Jako pozoruhodné jsem shledal, že sám obviněný v tomto případě připustil své provinění, protože se jednalo o otázku spornou, a sám si nebyl zcela jist, zda postupoval správně. Navrhovatel toho řízení na jeho konci dokonce uvedl „úprava vazebního řízení v České republice a judikatura k tomuto vazebnímu řízení je natolik komplikovaná, natolik složitá, že si dovolím tvrdit, že dneska každý, kdo rozhoduje o vazbě, ať už je to státní zástupce nebo soudce, tak je jednou nohou před kárným senátem“¹¹¹ a sám navrhoval od uložení kárného opatření upustit, či udělit důtku a zřejmě především chtěl, aby situaci s natolik sporným výkladem projednal kárný soud.

3.4.1. Statistická analýza kárných řízení se státními zástupci v letech 2017 až 2022

Koncem této práce bych rád v této podkapitole představil aktuální praxi kárných řízení se státními zástupci. V analýze beru v potaz řízení skončená od roku 2017 až 2022, uveřejněná k datu 15.3. 2022. Vzorek jsem vybral v tomto časovém období proto, že jsem chtěl reflektovat co možná nejvíc současnou situaci, přičemž období cca 5 posledních let jsem považoval za vhodný reprezentativní vzorek.

S ohledem na témata předestřená v této práci jsem zároveň zahrnul do analýza další dílčí aspekty tohoto typu řízení, jmenovitě jakým rozhodnutím byla skončena, jaká kárná opatření byla uložena, na čí návrh bylo kárné řízení zahájeno v rámci aktivně legitimovaných subjektů

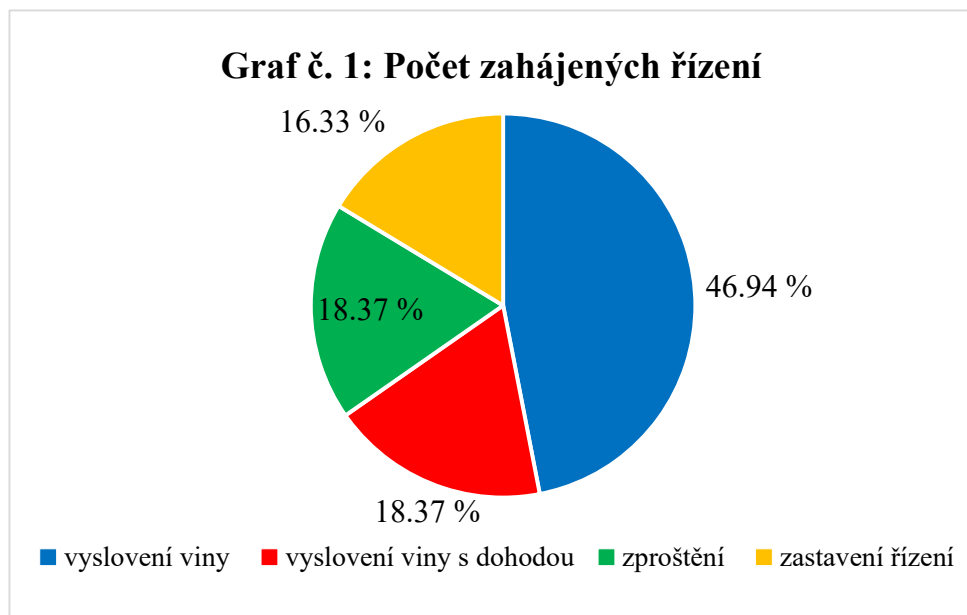
---

¹¹⁰ Rozhodnutí NSS ze dne 13.10. 2014 zp. zn. 12 Ksz 7/2014-95.

¹¹¹ Rozhodnutí NSS ze dne 20.02. 2019 sp. zn. 12 Ksz 11/2018-40.

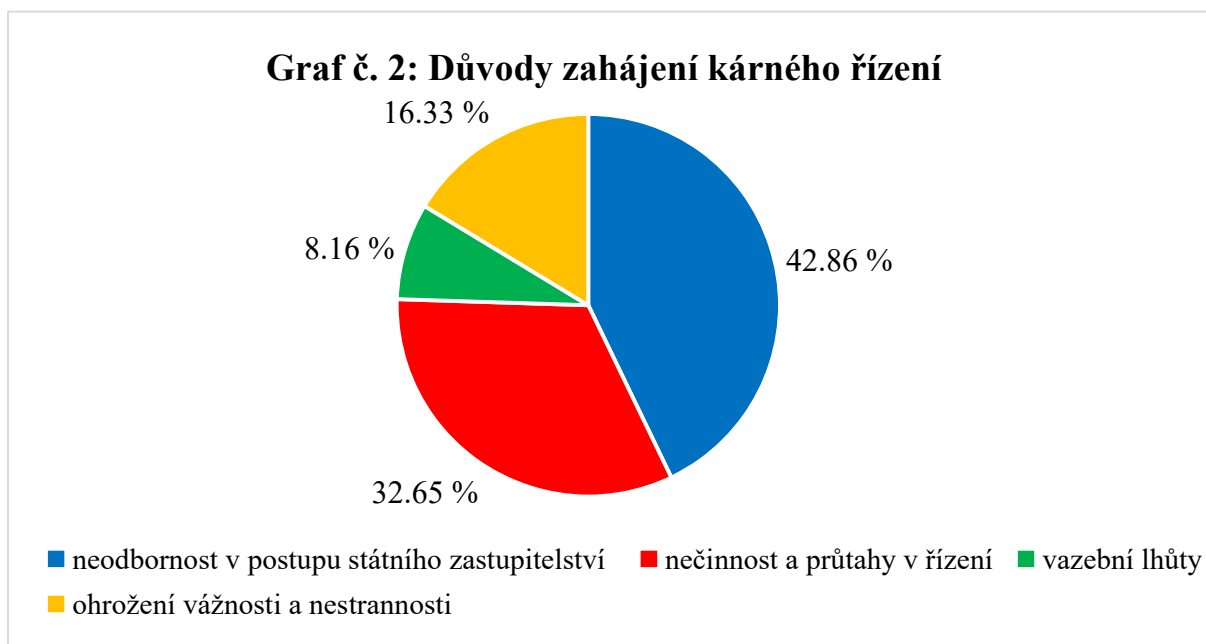
k tomu oprávněných, z jakých důvodů bylo kárné řízení zahájeno, tedy v čem bylo spatřováno kárné provinění a závěrem četnost zastoupení pohlaví v rámci těchto řízení.

V posuzovaném období let 2017-2022 bylo ukončeno celkem 49 kárných řízení, přičemž vina byla vyslovena ve 32 případech, 23 (46,94 %) standardním rozhodnutím, a 9 případů (18,37 %) pak v rámci schválení dohody o vině a kárném opatření. Zprošťujících rozhodnutí pak bylo vyneseno též 9 (18,37 %) a zastavením pak skončilo 8 (16,33 %) případů.

Co se týká důvodů pro zahájení kárného řízení, jsou zde dvě velké a dvě menší skupiny. První, celkově nejpočetnější skupina s počtem 21 (42,86 %) případů, byl důvod „*neodbornost v postupu státního zastupitelství*“, tedy takový postup státního zástupce, ve kterém navrhovatel spatřoval porušení jeho povinností ve smyslu § 24 ZStZ. V praxi se jedná o případy postupu v rozporu s aktuální právní úpravou, včetně interních podzákoných právních předpisů vydávaných v rámci soustavy SZ, či jejich neznalost. Druhá, velmi početná skupina je „*nečinnost a průtahy v řízení*“. Sem prakticky spadají především situace neposkytnutí dostatečné součinnosti s jinými orgány činnými v trestním řízení, nerozhodnutí o stížnosti, a jiné pozdní vyřizování jeho pracovních povinností, které se objevily v 16 (32,65 %) případech. Pro tuto skupinu je častá opakovanost či četnost těchto pochybení. Třetí skupina „*vazební lhůty*“, která by sice mohla být součástí skupiny druhé, nicméně rozhodl jsem ji uvést samostatně z důvodu jejího většího významu jakožto pochybení, a to jak po pracovní, tak etické stránce. V těchto případech totiž docházelo k ponechání dotčených osob ve vazbě nad zákonem stanovenou dobu, a tedy k zásahu do jejich osobní svobody, jak ji garantuje čl. 8 Listiny. Tento důvod se objevil ve 4 (8,16 %) případech, a je tedy nejméně zastoupenou důvodovou skupinou. Poslední skupina, označená „*ohrožení vážnosti a nestrannosti*“ pak obsahuje jednání, kterými

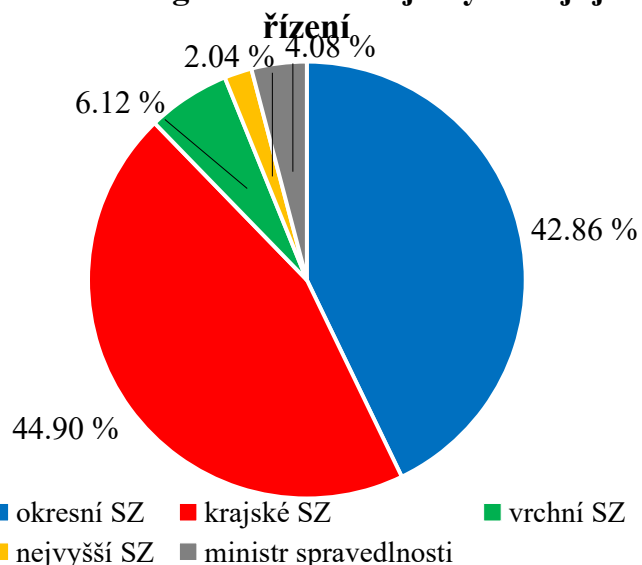
státní zástupce ohrožuje či snižuje vážnost své funkce, a tak i celé instituce. Jedná se o mediálně ty většinou nejvíce sledované a lidsky nejzajímavější situace, protože v těchto případech i laická veřejnost bez detailní znalosti zákonné úpravy snadno pozná, že takové chování je, zvláště pro osoby v postavení, jako zastávají státní zástupci, velice nevhodné a neprofesionální. Tento důvod byl v 8 (16,33 %) kauzách. Spadají sem případy užívání alkoholu č jiných úsudků ovlivňujících látek, jednání vykazující znaky korupce, nevhodné chování vůči kolegům, soudcům, či širší veřejnosti, nebo nevhodné vyjadřování v hromadných sdělovacích prostředcích.¹¹²

S ohledem na vymezení aktivně legitimovaných subjektů pro podání návrhu na zahájení kárného řízení, jak jsem uvedl v podkapitole 3.2.1. a výhod, která nabízí užití institutu dohody o vině a kárném opatření z podkapitoly 3.3. jsem se do zkoumání rozhodl zahrnout, kdo v rámci soustavy SZ nejčastěji je fakticky iniciátorem kárného řízení. Výsledek potvrzuje mé předešlé domněnky, že kárná řízení jsou zahajována spíše lokálně, tedy vedoucími státními zástupci na okresech, nebo krajích. Okresními státními zástupci byl podán návrh ve 21 (42,86 %) případech, a krajskými ve 22 (44,90 %) případech. Zastoupení zbylých možných aktivně legitimovaných subjektů je pak spíše výjimečné. Vrchní státní zástupce se objevil jako navrhovatel třikrát, (6,12 %), ministr spravedlnosti pak dvakrát (4,08 %) a nejvyšší státní zástupce pouze v jediné (2,04 %) kauze. Pro zajímavost konstatuji, že oba případy, kdy byl návrhy na zahájení kárného řízení podány ministrem spravedlnosti, byly skončeny zprošťujícím rozsudkem.

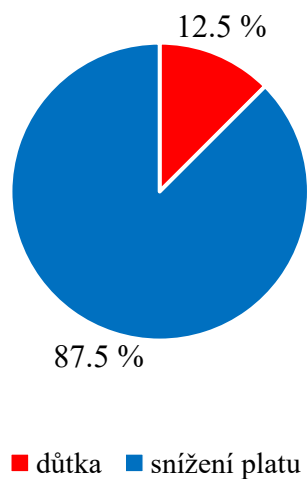
¹¹² Viz typicky příklady z podkapitoly 3.4., jako je konzumace alkoholu, medikamentů ovlivňující chování a projev, verbální či fyzické obtěžování atd.

Graf č. 3: Aktivně legitimované subjekty zahajující kárné řízení

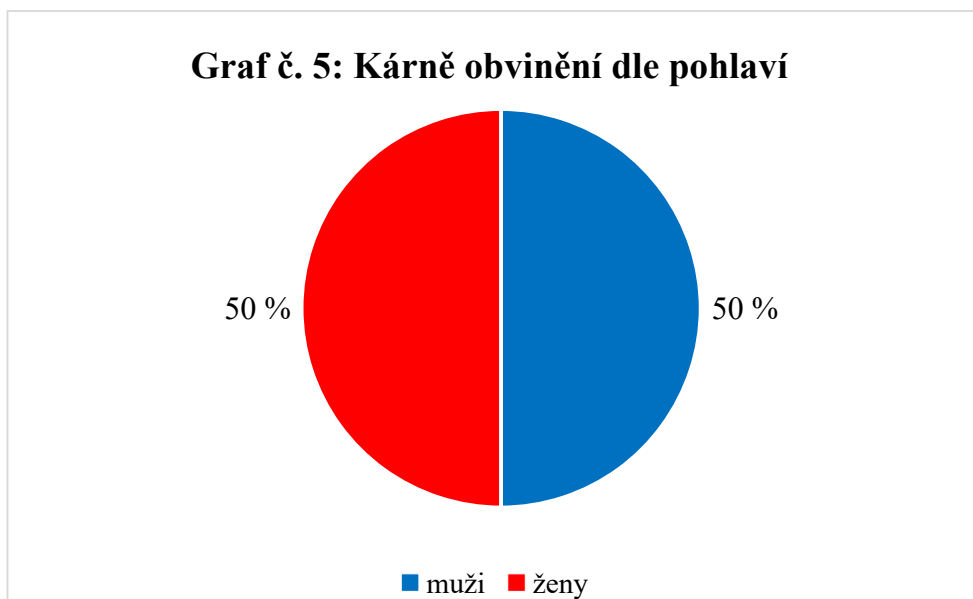

Co se týče udělených kárných opatření v případech, kdy byla vyslovena vina, tak v posuzovaném období, a tedy v současné rozhodovací praxi kárného soudu absolutně dominuje opatření snížení platu, které bylo uděleno ve 28 případech (87,5 %). Důtka pak byla použita jako kárné opatření ve 4 případech (12,5 %).

Graf č. 4: Druh uložených kárných opatření

Co do počtu zastoupení pohlaví kárně stíhaných státních zástupců, poměr je naprosto vyrovnaný, a to 25 jak mužů, tak 25 žen.

. Pozn: V jednom případě byly stíhány dvě státní zástupkyně zároveň, proto je zde rozdíl mezi počtem osob a počtem ukončených řízení.

Celkový výstup analýzy a mého celkového zkoumání kárných nálezů je tedy takový, že kárná řízení, zahajovaná většina na okresních a krajských úrovních, nejsou zneužívána a ve výrazné většině vedou k vyslovení viny obviněných. Vzhledem k celkovému počtu státních zástupců se dá však konstatovat pozitivní fakt, že kárných provinění není mnoho.

K zastavení řízení dochází obvykle v případech, kdy funkce státního zástupce zanikne z jiného důvodu, jakým může být například odsouzení pro úmyslný trestný čin, nebo dobrovolného vzdání se funkce ze strany obviněného, což je v některých případech asi to nejlepší řešení, pokud již sám cítí, že není eticky a morálně způsobilý nadále svou funkci řádně zastávat. Pohlaví obviněných se nezdá být relevantním faktorem. Vzhledem k vysoce položeným standardům na výkon funkce státního zástupce jsou nejčastějším vznikem kárné odpovědnosti nečinnost a průtahy v dozorovaných kauzách a pochybení při aplikaci zákonné úpravy a případně interních předpisů v rámci soustavy státního zastupitelství. Důvody a okolnosti případů selhání státních zástupců se různí, nicméně bývá to velké pracovní vytížení, upřímná chybovost či nepozornost, dále pak zdravotní komplikace, nebo problematické rodinná situace, které přirozeně doléhají na pracovní efektivitu každého člověka, státní zástupce nevyjímaje.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabýval problematikou profesní etiky státních zástupců České republiky. Diplomová práce je rozdělena na tři strukturované kapitoly, přičemž první kapitola je teoretického charakteru, druhá se již zabývá konkrétní úpravou státních zástupců a etickými požadavky kladenými na jejich profesi. Třetí kapitola pak pojednává o úpravě kárné odpovědnosti a kárných opatřeních udílených při etických selháních státních zástupců. Při tvorbě této práce jsem vycházel především z kazuistiky kárného senátu při NSS, rozhodujících v kárných věcech státních zástupců, dále z odborné literatury, odborných publikovaných článků, a to jak v hmotné podobě, tak dostupné online. Významným zdrojem byly též etické kodexy věnující se úpravě státním zástupců.

První kapitola byla věnována zejména vymezení základních filozofických pojmů, jako je morálka a etika. Dále bylo pamatováno i na méně teoretické pojmy, jako je aplikovaná etika, profesní etika a právní etika a na jejich vzájemné podobnosti, odlišnosti, a propojení těchto pojmů s právem. Jejím cílem bylo seznámit čtenáře se stěžejními teoretickými pojmy, jejich původem a významem, a tak měla poskytnout čtenáři ucelený teoretický základ pro posouzení etických norem a otázek, které se vyskytovaly dále v práci.

Druhá kapitola měla čtenáře seznámit s postavením státního zastupitelství v právním řádu České republiky, dále s požadavky kladenými na osobu státního zástupce, včetně úpravy povinností, které jim z výkonu jejich profese vyplývají jak ze zákonné úpravy, tak etických kodexů.

Závěrečná třetí kapitola si kladla za cíl dát čtenáři přehled ohledně institutu kárné odpovědnosti a následného kárného řízení, v němž se rozhoduje o řešení etických poklesků státních zástupců.

Cílem diplomové práce tedy seznámit čtenáře s problematikou profesní etiky státních zástupců, jak je pojmána, vyučována, kodifikována, a jak je řešeno její porušení. Čtenáři jistě neuniklo, že na některé kladené otázky nebyla poskytnuta jednoznačná odpověď. Osobně jsem názoru, že poznání a následný pozitivní vývoj profesní etiky není dost dobře možné posadit do pevných kolejí. Etika je především o kladení otázek, a proto především otevřený dialog odborné veřejnosti na toto téma je klíčem k jejímu dalšího vývoji, ať již bude jakýkoliv. Dalším klíčovým faktorem je pak výuka studentů právnických fakult, protože jen tak se mohou následně erudovaně zapojit do řešení těchto často nelehkých otázek a situací, které mohou během praxe nastat.

V případě státních zástupců považuji jejich pojetí kodifikace etických požadavků za zdařilé, nicméně hlavní míra odpovědnosti bude vždy ležet na samotných zástupcích, jejich charakteru, odbornosti, svědomitosti a osobní odpovědnosti. Musí se jednat o osoby se silným vnitřním kompasem, kteří svou práci ideálně vnímají jako poslání a budou se vždy snažit najít pravdu a spravedlnosti, jakkoliv naivně či abstraktně tyto pojmy mohou někdy působit. V našem právním řádu zastávají velice důležitou roli a jejich etická selhání mohou mít závažný dopad na veřejné vnímání justice, zvláště v tak citlivé a mediálně sledované oblasti, jakou je trestní právo.

Z práce dále vyplývá, že meze etického pochybení nejsou dány fixně a každý případ a situaci je třeba důkladně posoudit v souvislostech situace. Za značný nedostatek pokládám pak jednoinstančnost kárného řízení, s čímž souhlasí řada odborných autorit. Žádný systém není neomylný, a stejně tak státní zástupci jsou jen lidé a nějaké množství pochybení se vždy objeví. Řízení, které je může připravit i o funkci by proto mělo mít nějakou formu druhé instance, aspoň pro situace, kde bylo uděleno odvolání z funkce.

Statisticky se ukázalo, že v posledních letech je většina kárných řízení zahajována z důvodu průtahů, nečinnosti, či neobornosti v postupu. Hlavním problémem tedy není alkohol či podobné extrémnější excesy, ale spíše velká pracovní zátěž a z ní vzniklá nepozornost, popřípadě vliv nepříznivé situace v osobním životě. To pochopitelně též nemá jednoduché řešení. Možností by jistě bylo navýšení počtu státních zástupců, ale je evidentní, že je třeba, aby se jimi stávali jen ti nejlepší kandidáti, kteří jsou připraveni věnovat této psychicky a časově náročné profesi svou kariéru a svým způsobem i život.

Doufám, že jsem svou prací čtenáři pomohl nahlédnout do významu profesní etiky, neboť právě ta střeží hodnoty, na kterých stojí demokratický právní stát a pouze justice, která se těší úctě a důvěře veřejnosti může plnohodnotně naplňovat svůj zamýšlený účel. Je tedy dobře, že se tomuto tématu v průběhu posledních let dostává větší publicity a důležitosti.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky. 1. vydání.* Praha: Zvon České katolické nakladatelství, 1994
- FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první. Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby.* Institut MS ČR pro další vzdělávání soudců a státních zástupců. Praha: 2001,
- MOLITERNO, J. E. *Globální problémy profesní etiky právníků.* Praha: Wolters Kluwer, 2017
- CASSIN, Barbara. *Dictionary of Untranslatables: A Philosophical Lexicon.* Princeton: Princeton University Press, 2014
- PETRŮŠEK, Miroslav. *Velký sociologický slovník. I. díl.* Praha: Karolinum, 1996 ISBN10
- MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky.* Praha: 2021 ISBN978-80-200-3111-2
- STRÁNSKÝ, Michal. *Praktický význam morální filozofie. 1. vydání.* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018
- SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo. 1. vydání.* Praha: Ústav státu a práva, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010
- SOBEK, T. a kolektiv. *Právní etika.* Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-333-9.
- ŽÁK KRZYŽÁNKOVÁ, K; KÜHN, Z.; BERAN, K.; MARŠÁLEK, P.; WINTR, J.; ONDŘEJEK, P.; TRYZNA, J. (eds.) *Právo jako multidimenzionální fenomén. Pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-797-9.
- HARTMANN, N. *Struktura etického fenoménu.* (přel. K. Hlavoně). Praha: Academia, 2002, ISBN 80-200-0970-1
- HERZOGOVIČOVÁ, Zuzana. *Základy filosofie a profesní etiky. 2. vydání.* Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, ČR, 1998
- KRSKOVÁ, Alexandra. *Etika právnického povolania.* Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 1994
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání* Praha: C. H. Beck, 2007., ISBN 978-80-7179-572-8
- JANOTOVÁ, H. a kol. *Profesní etika.* Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA, 2005
- KOUDELKA, Zdeněk, RŮŽIČKA, Miroslav, VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou.* Praha. Nakladatelství Leges s.r.o., 2012 ISBN 978-80-87212-25-7

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- MORÁVEK, Jakub. *Model práva – vztah práva a morálky (Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012)*[online]. bulletin-advokacie.cz, 22. března 2013 [cit. 03.dubna 2022.] Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/model-prava-vztah-prava-a-moralky-vitezna-prace-kategorie-talent-roku-souteze-pravnik-roku-2012?browser=mobi>>.

Mazanec pokládá kárné řízení se soudci a státními zástupci bez možnosti odvolání za absurdní. Ceska-justice.cz [online]. Media Network s.r.o., publikováno 21. 11. 2018 [cit. 6. března 2022]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/11/mazanec-poklada-karne-rizeni-se-soudci-statnimi-zastupci-bez-moznossti-odvolani-za-absurdni/>

ŠIKEL, Lukáš. O prohřešcích právníků by se měla vést větší odborná debata [online] pravniradce.ihned.cz, 13. listopadu 2015 [cit. 1. května 2022]. Dostupné na <<https://pravniradce.ihned.cz/c1-66053400-o-prohrescich-pravniku-by-se-mela-vest-vetsi-odborna-debata>>.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Etika právníckého stavu [online]. bulletin-advokacie.cz, 31. října 2017 [cit. 2. května 2022] Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/etika-pravnickeho-stavu>>.

Nejvyšší státní zastupitelství [online] Nejvyšší státní zastupitelství © 2022 [cit. 4. května 2022] Dostupné na <<https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/Komentar-k-etickemu-kodexu.pdf>>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 314/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002, o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

4. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 2/2009.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 11 Kss 4/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 33 Cdo 901/2014.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 3061/09.

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2016 sp. zn. I. ÚS 2617/15

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 04.04. 1995, sp. zn. Can 4/95

Rozsudek Evropského soudu ze dne 08. června 1976, Engel a ostatní proti Nizozemí, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 1870/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 09. března 2022]

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. 12 Ksz 6/2011.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 12. 6. 2012, sp. zn. 1 As 51/2012.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 2/2008-124

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze 15.04. 2019, sp. zn. 11 Kss 8/2018 (první soudce)

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 20.11. 2019, sp. zn. 12 Ksz 5/2019

Usnesení Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17. 1. 2019, č. j. 13 Kss 5/2018-71

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR jako soudu kárného ze dne 18. 11. 2020. sp. zn. 12 Ksz 1/2020

Rozhodnutí nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 05.03. 2013, sp. zn. 12 Ksz 14/ 2012–78

Rozhodnutí NSS ze dne 5. 3. 2013, čj. 12 Ksz 13/2012-60

Rozhodnutí NSS ze dne 16. 12. 2020, čj. 12 Ksz 5/2020-49

Rozhodnutí NSS ze dne 16.02 2021 zp. zn. 12 Ksz 5/2021-47

Rozhodnutí NSS ze dne 20.11. 2019 sp. zn. 12 Ksz 5/2019

Rozhodnutí NSS ze dne 5. 3. 2013, čj. 12 Ksz 14/2012–78

Rozhodnutí NSS ze dne 05.03. 2013, sp. zn. 12 Ksz 13/2012-60

Rozhodnutí NSS ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 12 Ksz 8/2017-109

Rozhodnutí NSS ze dne 20.02. 2019 sp. zn. 12 Ksz 11/2018-35

Rozhodnutí NSS ze dne 13.10. 2014 zp. zn. 12 Ksz 7/2014-91

Rozhodnutí NSS ze dne 20. 6. 2013, čj. 16 Kss 2/2013-134

Rozhodnutí NSS ze dne 10. 11. 2014, č. j. 12 Ksz 7/2014–91

5. Seznam ostatních zdrojů

JÍLOVEC, Michal. Etika v trestním řízení. *Trestněprávní revue*. 2018, roč. 17, č. 9

KOPA, Martin. Profesní etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1

ŠÁMAL, Pavel. Ústavní zakotvení státního zastupitelství. *Státní zástupitelství*. 2018, č. 4

BRADÁČOVÁ, Lenka. Etika v trestním řízení. *Státní zástupitelství*. 2018, č. 5

Profesní etika státních zástupců v České republice

Abstrakt

Diplomová práce je věnována problematice profesní etiky, a to od jejího historického pojetí, pojmového významu, vývoje, až po její současné vnímání a praktickou aplikaci v České republice se zaměřením na státní zástupce České republiky. Jejím účelem je seznámit čtenáře s teoretickým základem řešené problematiky, jejího vlivu na současné praktické užití v rámci aktuální právní úpravy, kazuistiky a dalších relevantních zdrojů.

Práce je strukturována do třech kapitol, obsahově seřazených od nejvíce abstraktní kapitoly, až po rozbor konkrétních právních institutů a kazuistiky v kapitole poslední. Postupuje tedy od obecné ke konkrétnímu, co se obsahu týče.

První, teoretická kapitola, se zaměřuje na vymezení klíčového pojmu v této práci, tedy etiky, a dalších souvisejících pojmů, které jsou v práci obsaženy, jakými jsou morálka, odpovědnost a právo. Dále je pamatováno i na jejich vzájemné vztahy, souvislosti a významové rozdíly.

Druhá kapitola se zabývá profesní etikou státních zástupců s ohledem na jejich ústavní zakotvení v právním řádu České republiky a další zákonnou úpravu nižší právní síly. Je zde též řešena role státních zástupců v systému naší justice a jak je jejich činnost vnímána jimi samotnými a veřejností. Pozornost je zde též věnována problematice etických kodexů jak v obecném smyslu jakožto pomocného dokumentu v rámci odborných profesí, které tuto podpůrnou úpravu používají, tak konkrétním dvěma, pro tuto práci stěžejních kodexů, tedy Etickému kodexu státního zástupce, zpracovaného v rámci soustavy státního zastupitelství a Mravnímu kodexu státního zástupce Unie státních zástupců České republiky a jejich významu ve vztahu k zákonné úpravě.

Závěrečná třetí kapitola pojednává o institutu kárné odpovědnosti a jejímu posuzování v rámci kárného řízení. Pozornost je věnována vybraným významným nálezům a rozhodnutím příslušných soudů a kárných soudů a stanoviskům ve světle právních předpisů a etických kodexů rozebraných ve druhé kapitole a za aplikace poznatků zde uvedených.

Klíčová slova: profesní etika, státní zástupce, kárná odpovědnost

Professional ethics of public prosecutors in the Czech Republic

Abstract

The diploma thesis is dedicated to problematics of professional ethics from its historical concept, conceptual meaning and development, to current perception and practical application in Czech republic, focusing on public prosecutors of Czech republic. Its purpose is to give readers an insight into theoretical basis of the problematics in question and their influence on current practical uses in the light of current legislation, case study, and other relevant sources.

The thesis is structured into three chapters arranged in content from the most abstract chapter to the analysis of specific legal institutes and case studies in the last chapter. It therefore proceeds from the general to the specific in terms of the content.

The first, theoretical chapter, focuses on the definition of a key concept in this thesis, the ethics, and other related concepts that are included in the thesis, such as morality, responsibility and law. Furthermore, their mutual relations, connections and differences of meaning are also remembered.

The second chapter deals with the professional ethics of public prosecutors with regard to their constitutional grounding in the legal order of the Czech Republic and other legal regulation of lower legal force. It also addresses the role of prosecutors in our justice system and how their activities are perceived by themselves and the public. Attention is also paid to the issue of codes of ethics both in a general sense as an subsidiary document within the vocational professions that use this supportive regulation, and specific two key codes for this work, the Code of Ethics for Public Prosecutors, developed within the Public Prosecutor's Office and the Moral Code of Public Prosecutor of the Union of Public Prosecutors of the Czech Republic and their importance in relation to the legislative regulation.

The final third chapter deals with the institute of disciplinary liability and its assessment in disciplinary proceedings. Attention is paid to selected significant case studies and decisions of the relevant courts and disciplinary courts and opinions in the light of legislative regulations and codes of ethics discussed in the second chapter and applying the knowledge presented there.

Klíčová slova: professional ethics, public prosecutor, tort liability